ODLUKA KOMISIJE (EU) 2015/1470

od 30. ožujka 2015.

o državnoj potpori SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) koju je provela Rumunjska — Arbitražna odluka Micula protiv Rumunjske od 11. prosinca 2013.

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2015) 2112)

(Vjerodostojan je samo tekst na rumunjskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak, ([1])

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon što je pozvala zainteresirane strane da podnesu svoje primjedbe u skladu s gore navedenim odredbama ([2]) te uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

(1) Odlukom od 11. prosinca 2013. („Odluka") Arbitražni sud („Sud") osnovan pod okriljem Međunarodnog centra za rješavanje investicijskih sporova („ICSID") u predmetu *Micula a.o. protiv Rumunjske* ([3]) dosudio je da Rumunjska isplati naknadu štete u korist petorice podnositelja zahtjeva (braća Viorel i Ioan Micula te trgovačka društva S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L. i S.C. Multipack, sva tri u vlasništvu braće Micula, koji se u nastavku zajedno nazivaju „podnositelji zahtjeva") u iznosu od 376 433 229 RON (oko 82 milijuna EUR ([4])) jer Rumunjska nije osigurala pošten i pravedan tretman ulaganja podnositelja zahtjeva te je time povrijedila članak 2. stavak 3. Ugovora između Vlade Kraljevine Švedske i Vlade Rumunjske o promicanju i uzajamnoj zaštiti ulaganja („BIT"). ([5]) Osim toga, Sud je odlučio da se na taj iznos trebaju obračunavati kamate dok Rumunjska u potpunosti ne provede Odluku. Do 11. prosinca 2013. ukupni dug Rumunjske prema podnositeljima zahtjeva iznosio je tako 791 882 452 RON (oko 178 milijuna EUR ([6])).

(2) Dopisom od 31. siječnja 2014. službe Komisije obavijestile su nadležna tijela Rumunjske da će svaka provedba ili izvršenje Odluke činiti novu potporu koju će trebati prijaviti Komisiji.

(3) Rumunjska nadležna tijela 20. veljače 2014. obavijestila su službe Komisije da su djelomično provela Odluku prebijanjem dijela naknade štete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva s iznosom poreza koji je rumunjskim nadležnim tijelima dugovao jedan od podnositelja zahtjeva, odnosno S.C. European Food S.A. Porezni dug koji je na taj način prebijen iznosio je 337 492 864 RON (oko 76 milijuna EUR ([7])). Osim toga, Rumunjska je od službi Komisije zatražila objašnjenje o mogućnosti plaćanja nepodmirenog iznosa fizičkoj osobi (braći Viorelu i Ioanu Miculi ili bilo kojoj drugoj fizičkoj osobi na koju bi potraživanje moglo biti preneseno).

(4) Službe Komisije 12. ožujka 2014. od Rumunjske su zatražile dodatne informacije o predviđenoj daljnjoj provedbi Odluke ili njezinom izvršenju, koje je Rumunjska dostavila u dopisu od 26. ožujka 2014.

([1]) S učinkom od 1. prosinca 2009. članak 87. Ugovora o EZ-u postao je članak 107. Ugovora, a članak 88. Ugovora o EZ-u postao je članak 108. Ugovora. Navedena dva skupa članaka u načelu su identična. Za potrebe ove Odluke upućivanja na članak 107. i članak 108. Ugovora treba tumačiti kao upućivanja na članak 87. i članak 88. Ugovora o EZ-u, kada je to primjereno. U Ugovoru su uvedene i određene promjene u terminologiji, primjerice izraz „Zajednica" zamijenjen je izrazom „Unija" i „zajedničko tržište"„unutarnjim tržištem". U ovoj Odluci upotrebljavat će se terminologija Ugovora.

([2]) SL C 393, 7.11.2014., str. 27.

([3]) Predmet ICSID br. ARB/05/20, *Ioan Micula, Viorel Micula, SC European Food SA, SC Starmill SRI, SC Multipack SRL protiv Rumunjske*, konačna odluka od 11. prosinca 2013.

([4]) Referentni devizni tečaj Europske središnje banke na dan 11. prosinca 2013.: 1 EUR = 4,45 RON.

([5]) BIT je stupio na snagu 1. travnja 2003.

([6]) Vidjeti bilješku 4.

([7]) Referentni devizni tečaj Europske središnje banke na dan 15. siječnja 2014.: 1 EUR = 4,52 RON.

(5) Službe Komisije 1. travnja 2014. obavijestile su rumunjska upravna tijela o mogućnosti da izdaju nalog za obustavu kako bi osigurala da ne dođe do daljnje isplate nespojive državne potpore te su zatražile da Rumunjska o tome iznese svoje primjedbe. Dopisom od 7. travnja 2014. Rumunjska je izjavila da ne želi iznijeti svoje primjedbe o mogućnosti da Komisija izda nalog za obustavu.

(6) Komisija je dopisom od 26. svibnja 2014. obavijestila Rumunjsku o svojoj odluci da u skladu s člankom 11. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 659/1999 ([8]) izda nalog za obustavu („nalog za obustavu") kojim od Rumunjske traži obustavu svih mjera koje bi mogle dovesti do provedbe ili izvršenja dijela Odluke koji još nije bio isplaćen s obzirom na to da bi to činilo plaćanje nezakonite državne potpore, sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o sukladnosti te državne potpore s unutarnjim tržištem.

(7) Dopisom od 1. listopada 2014. Komisija je obavijestila Rumunjsku da je odlučila pokrenuti postupak predviđen člankom 108. stavkom 2. Ugovora („odluka o pokretanju postupka") u pogledu djelomične provedbe Odluke od strane Rumunjske, što se dogodilo početkom 2014. ([9]), te u pogledu bilo kakve daljnje provedbe ili izvršenja te Odluke.

(8) Odluka Komisije o pokretanju postupka objavljena je u *Službenom listu Europske unije* ([10]) 7. studenog 2014. Tom je odlukom Komisija pozvala zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe.

(9) Rumunjska je 26. studenog 2014. dostavila svoje primjedbe u pogledu odluke o pokretanju postupka. Podnositelji zahtjeva dostavili su primjedbe kao zainteresirana strana 8. prosinca 2014. nakon što je Komisija odbila njihov zahtjev da im se omogući dulje vremensko razdoblje za dostavljanje primjedbi. Primjedbe podnositelja zahtjeva proslijeđene su Rumunjskoj kojoj je dana prilika da na njih odgovori; opažanja Rumunjske u pogledu primjedbi podnositelja zahtjeva primljena su 27. siječnja 2015.

(10) Podnositelji zahtjeva zatražili su i pristup svoj pisanoj korespondenciji između Komisije i Rumunjske koja se nalazi u spisu predmeta. Taj je zahtjev odbijen 19. prosinca 2014., a to je odbijanje potvrđeno 2. ožujka 2015.

(11) Dopisima od 9. i 11. ožujka 2015. rumunjska upravna tijela obavijestila su Komisiju da je u razdoblju od 5. veljače do 25. veljače 2015. sudski izvršitelj od Ministarstva financija zaplijenio dodatni iznos od 9 197 482 RON te da je Ministarstvo financija izvršilo dobrovoljnu isplatu preostalog iznosa (tj. 466 760 066 RON) ([11]) na blokirani račun otvoren na ime petorice podnositelja zahtjeva.

2. **POZADINA**

Zakon o državnoj potpori koji se primjenjivao u Rumunjskoj prije njezina pristupanja Uniji

(12) Europski sporazum („ES") između Europske zajednice („Zajednica") i njezinih država članica, s jedne strane, i Rumunjske, s druge strane, stupio je na snagu 1. veljače 1995. ([12]) Cilj ES-a bio je pripremiti Rumunjsku za pristupanje Uniji. U članku 64. stavku 1. točki iii. ES-a svaka javna potpora kojom se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, u mjeri u kojoj utječe na trgovinu između Unije i Rumunjske, proglašena je nespojivom s pravilnim funkcioniranjem ES-a. Prema članku 64. stavku 2. ES-a sve prakse koje nisu u skladu s tim člankom morale su se ocijeniti „na temelju mjerila koja proizlaze iz primjene pravila iz članaka 85., 86. i 92. Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice" (sada članaka 101., 102. i 107. Ugovora). Dinamično upućivanje na „mjerila koja proizlaze iz primjene pravila" odnosi se na sva pravila Unije o državnoj potpori uključujući ona kojima se uređuje dodjela regionalne državne potpore. ([13]) Osim materijalne obveze da se ispune zahtjevi zakona Unije o državnoj potpori, člancima 69. i 71. ES-a u kojima se izričito spominje pravo Unije o tržišnom natjecanju pa prema tome i pravo

([8]) Uredba Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 83, 27.3.1999., str. 1.).
([9]) Vidjeti uvodnu izjavu 3.
([10]) Vidjeti bilješku 2.
([11]) Dodatni iznos od 6 028 608 RON prenesen je na blokirani račun kao naknada za troškove izvršenja.
([12]) SL L 357, 31.12.1994., str. 2.
([13]) Vidjeti i članak 2. Provedbenih pravila Odluke Vijeća za pridruživanje EU-a i Rumunjske br. 4/2000 od 10. travnja 2001. u kojem se donose provedbena pravila za primjenu odredaba o državnoj potpori iz članka 64. stavka 1. točke iii. i članka 64. stavka 2. u skladu s člankom 64. stavkom 3. Europskog sporazuma o pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne strane, i Rumunjske, s druge strane, i iz članka 9. stavka 1. točke iii. i stavka 2. Protokola 2. o proizvodima Europske zajednice za ugljen i čelik (EZUČ) tom Sporazumu, SL L 138, 22.5.2001., str. 16.

Unije o državnoj potpori koje čini njegov dio, Rumunjsku se obvezuje da uskladi svoje nacionalno zakonodavstvo s *acquis communautaireom*. Prema tome, ES-om se Rumunjsku obvezalo da ispuni zahtjeve cjelokupnog prava Unije o državnoj potpori, a Rumunjska je tu obvezu preuzela. Nadalje, ES je postao dijelom nacionalnog zakonodavstva nakon što ga je nacionalni Parlament ratificirao zakonom 20/1993 i nakon što je objavljen u nacionalnom Službenom listu 12. travnja 1993 ([14]).

(13) Kako bi ispunila svoje obveze iz ES-a u pogledu harmonizacije Rumunjska je 1999. donijela Zakon br. 143/1999 o državnoj potpori („Zakon o državnoj potpori") koji je stupio na snagu 1. siječnja 2000. U taj je zakon uključena ista definicija državne potpore kao i ona iz članka 64. ES-a i iz prava Unije. Tim su zakonom imenovani i rumunjsko Vijeće za tržišno natjecanje ([15]) i rumunjski Ured za tržišno natjecanje ([16]) kao nacionalna tijela za nadzor državnih potpora nadležna za ocjenjivanje spojivosti državnih potpora koje je Rumunjska dodijelila poduzetnicima ([17]) te je utvrđena procedura za prijavljivanje i odobravanje državnih potpora koja je oblikovana po uzoru na članak 108. Ugovora.

Program poticaja ulaganjima

(14) Rumunjska je 2. listopada 1998. donijela Hitni vladin pravilnik br. 24/1998 („EGO 24.") kojim je određenim ulagačima u regijama u nepovoljnom položaju dodijelila niz investicijskih poticaja, između ostalog:

— članak 6. stavak 1. točku (a): izuzeće od plaćanja carina i poreza na dodanu vrijednost za strojeve, alate, instalacije, opremu, prijevozna sredstva, ostalu robu koja podliježe amortizaciji koja je uvezena ili proizvedena u nekoj regiji s ciljem ulaganja u tu regiju („olakšica za strojeve"),

— članak 6. stavak 1. točku (b): povrat carine na sirovine, rezervne dijelove i/ili komponente potrebne da bi ulagač uspostavio vlastitu proizvodnju u toj regiji („olakšica za sirovine"),

— članak 6. stavak 1. točku (c): izuzeće od plaćanja poreza na dobit tijekom razdoblja u kojem je relevantno područje imenovano regijom u nepovoljnom položaju („olakšica za porez na dobit").

(15) Rumunjska vlada odredila je koje bi regije trebalo imenovati regijama u nepovoljnom položaju i na koliko dugo, pri čemu je najdulje razdoblje 10 godina. Odlukom od 25. ožujka 1999. koja je stupila na snagu 1. travnja 1999. vlada je rudarsko područje Ștei-Nucet u okrugu Bihor proglasila regijom u nepovoljnom položaju na razdoblje od 10 godina.

(16) Rumunjsko Vijeće za tržišno natjecanje 15. svibnja 2000. donijelo je Odluku br. 244/2000 u kojoj je utvrdilo da se s pomoću nekoliko poticaja iz EGO-a 24. narušava tržišno natjecanje. Njegovo mišljenje bilo je da se „[i]zuzeće od carina na sirovine smatra državnom potporom poslovanju ... koja dovodi do narušavanja tržišnog natjecanja" te je odlučilo da se „povrat carine na uvezene sirovine, rezervne dijelove i/ili komponente potrebne za vlastitu proizvodnju na nekom području ... izbriše". Ta odluka donesena je kao rezultat obavijesti koju je nacionalna agencija za regionalni razvoj (davatelj potpore u okviru EGO-a 24.) poslala Vijeću za tržišno natjecanje u skladu sa Zakonom br. 143/1999 o predviđenim izmjenama EGO-a 24. uključenim u nacrt Hitnog vladinog pravilnika br. 75/2000 („EGO 75."). Među ostalim priopćenim izmjenama rumunjski zakonodavac predvidio je zamjenu povrata carina iz članka 6. stavka 1. točke (b) EGO-a 24. (olakšica za sirovine) izuzećem od carina na uvezene sirovine, rezervne dijelove i/ili komponente potrebne za vlastitu proizvodnju. Odlukom br. 244/2000 Vijeće za tržišno natjecanje uvjetno je odobrilo nacrt EGO-a 75. ako se ispune sljedeći uvjeti: i. olakšice iz članka 6. stavka 1. točke (b) EGO-a 24. trebalo bi staviti izvan snage, a predviđenu izmjenu prema kojoj bi se povrat carina zamijenio izuzećem od carina trebalo bi povući; i ii. predviđene izmjene članka 6. stavka 1. točke (c) EGO-a 24. (olakšica za porez na dobit) odnosile bi se samo na reinvestiranu dobit.

([14]) Monitorul Oficial, prvi dio, br. 73. od 12. travnja 1993.

([15]) Vijeće za tržišno natjecanje bilo je i još uvijek je autonomno upravno tijelo u području prava tržišnog natjecanja i prava o državnim potporama koje ima regulatorne i istražne ovlasti, slično kao i Europska komisija u području zakonodavstva o tržišnom natjecanju i državnim potporama.

([16]) Ured za tržišno natjecanje bio je specijalizirano tijelo podređeno vladi. Glavne nadležnosti Ureda bile su: i. provoditi istrage i nadzirati učinkovitu provedbu pravnih odredaba i odluka Vijeća za tržišno natjecanje; ii. nadzirati određivanja cijena od strane javnih subjekata i javnih trgovačkih društava; i iii. osiguravati transparentnost državne potpore te pratiti i izvješćivati o rashodima za državne potpore.

([17]) Člankom 1. Provedbenih pravila Odluke Vijeća za pridruživanje EU-a i Rumunjske br. 4/2000 Vijeće za tržišno natjecanje i Ured za tržišno natjecanje imenovani su kao rumunjska tijela odgovorna za praćenje i ocjenjivanje spojivosti državnih potpora s Europskim sporazumom iz 1995.

(17) EGO 75. stupio je na snagu 1. srpnja 2000. Međutim, EGO-om 75., onako kako je donesen, nisu ispunjeni uvjeti Vijeća za tržišno natjecanje da se izvan snage stavi olakšica za sirovine te povuče njezina predviđena izmjena. Umjesto toga, njime je izmijenjen članak 6. stavak 1. točka (b) EGO-a 24. tako da je povrat carina u okviru olakšice za sirovine zamijenjen izuzećem od carina na uvezene sirovine čime se izravno krši Odluka br. 244/2000.

(18) Vijeće za tržišno natjecanje pokrenulo je postupak pred Prizivnim sudom u Bukureštu radi neprovođenja njegove odluke, no Sud je 26. siječnja 2001. odbacio taj zahtjev kao neprihvatljiv ([18]). Neprihvatljivost zahtjeva temeljena je na činjenici da se EGO 75. smatra zakonodavnom, a ne upravnom mjerom, čiju zakonitost Vijeće za tržišno natjecanje ne može osporavati u skladu sa zakonom br. 143/1999 te da sve sporove u pogledu zakonskih odredaba moraju rješavati vlada i parlament bez upliva sudova. Rumunjski Visoki kasacijski sud pravde 19. veljače 2002. odbacio je žalbu Vijeća za tržišno natjecanje na odluku Prizivnog suda kao neprihvatljivu iz sličnih razloga ([19]).

(19) U veljači 2000. Rumunjska je započela pregovore o pristupanju Uniji. Politika tržišnog natjecanja, uključujući usklađenost s pravilima Unije o državnim potporama, bila je dio tih pregovora. U kontekstu tih pregovora u Zajedničkom stajalištu Unije od 21. studenog 2001. primijećeno je da „postoji niz postojećih kao i novih nespojivih programa potpore koji nisu usklađeni s acquisom", uključujući „olakšice iz [EGO-a 24. i EGO-a 75.]" ([20]).

(20) Rumunjska je 31. kolovoza 2004. stavila izvan snage sve poticaje predviđene u okviru EGO-a 24. kako je izmijenjen EGO-om 75., osim olakšice za porez na dobit. Opoziv poticaja iz EGO-a 24. stupio je na snagu 22. veljače 2005. U izvješću priloženom uz akt kojim se opoziva EGO 24. kako je izmijenjen EGO-om 75. objašnjava se: „Kako bi se ispunili kriteriji iz pravila Zajednice o državnim potporama te kako bi se završili pregovori u okviru poglavlja 6. – Politika tržišnog natjecanja, iz nacionalnog zakonodavstva treba ukloniti sve oblike državne potpore koji nisu u skladu s acquis communautaireom u tom području pa se u tom smislu predlaže opoziv […] odredaba članka 6. stavka 1. točke (b), točke (d) i točke (e) Hitnog vladinog pravilnika br. 24/1998 o područjima u nepovoljnom položaju […]" ([21]).

Ulaganja podnositeljâ zahtjeva i arbitražni postupak ICSID-a

(21) Početkom 2000-ih podnositelji zahtjeva ostvarili su određena ulaganja u područje Ștei-Nucet okruga Bihor u Rumunjskoj. S.C. European Food S.A. 1. lipnja 2000. dobio je potvrdu o statusu trajnog ulagatelja, dok su S.C. Starmill S.R.L. i S.C. Multipack svoje potvrde o statusu trajnog ulagatelja („PIC") dobili 17. svibnja 2002., čime su ta trgovačka društva postala prihvatljiva za ostvarivanje koristi iz programa uspostavljenog temeljem EGO-a 24., kako je izmijenjen EGO-om 75., za ulaganja koja od tih datuma nadalje ostvare u regiji Ștei-Nucet okruga Bihor u Rumunjskoj.

(22) Rumunjska i Švedska 2003. sklopile su Bilateralni investicijski sporazum (BIT) kojim su ulagačima iz obje zemlje (uključujući i ulaganja koja su pokrenuta prije stupanja na snagu BIT-a ([22])) dodijeljene određene zaštite prilikom ulaganja u drugu zemlju. Bilateralnim investicijskim sporazumom, između ostalog, zajamčeno je pošteno i pravedno postupanje s obuhvaćenim ulaganjima u zemlji domaćinu, za što je protumačeno da uključuje i zaštitu legitimnih očekivanja ulagačâ. BIT-om se omogućuje i da ulagači pokrenu postupak pred međunarodnim arbitražnim sudom ako smatraju da je država domaćin prekršila njihova prava iz BIT-a. Budući da braća Micula imaju švedsko državljanstvo, tvrdila su da su njihova ulaganja u Rumunjskoj obuhvaćena BIT-om.

(23) U svojoj reakciji na opoziv investicijskih poticaja u okviru EGO-a 24. podnositelji zahtjeva 28. srpnja 2005. zatražili su da se uspostavi arbitražni sud u skladu s odredbama o rješavanju sporova iz BIT-a. Odlukom od 24. rujna 2008. Sud je zaključio da su tvrdnje podnositelja zahtjeva prihvatljive. Podnositelji zahtjeva prvotno su zatražili ponovno uspostavljanje investicijskih poticaja iz EGO-a 24. koji su opozvani 22. veljače 2005. Međutim, tijekom postupka podnositelji zahtjeva su 2009. djelomično povukli svoj zahtjev i umjesto toga zatražili naknadu

([18]) Odluka u građanskom postupku br. 26; vidjeti Odluku, točku 219.
([19]) Vidjeti Odluku, točku 224.
([20]) Zajedničko stajalište Europske unije od 21. studenog 2001., CONF-RO 43/01, str. 4. Tijekom procesa pristupanja države podnositeljice zahtjeva za članstvo Komisija redovito predlaže, a Vijeće donosi takozvana zajednička stajališta u kojima se ocjenjuje napredak države kandidatkinje u ispunjavanju pristupnih kriterija.
([21]) Izvješće s objašnjenjima koje je priloženo EGO-u br. 94/2004, 26. kolovoza 2004., str. 12.–13.
([22]) Članak 9. stavak 1. BIT-a.

štete nastale zbog opoziva poticaja iz EGO-a 24. Podnositelji zahtjeva tvrdili su da je opozivanjem poticaja Rumunjska povrijedila njihova legitimna očekivanja da će ti poticaji u stvarnosti biti dostupni do 1. travnja 2009. Tako je prema tvrdnjama podnositelja zahtjeva Rumunjska prekršila svoju obvezu da im omogući pošteno i pravedno postupanje, što im je kao švedskim ulagačima bila dužna omogućiti u skladu s člankom 2. stavkom 3. BIT-a.

(24) Tijekom arbitražnog postupka Komisija je intervenirala kao prijatelj suda. U svojoj izjavi tijekom intervencije, dostavljenoj 20. srpnja 2009., Komisija je objasnila da su poticaji iz EGO-a 24. bili: „nespojivi s pravilima Zajednice o regionalnoj potpori. Poticajima prije svega nisu ispunjeni zahtjevi zakonodavstva Zajednice u pogledu prihvatljivih troškova i intenzitetâ potpore. Osim toga, olakšice su činile potporu poslovanju, koja je zabranjena pravilima o regionalnoj potpori".

(25) Komisija je ustvrdila i da bi „[s]vaka presuda kojom bi se ponovno uspostavile privilegije koje je Rumunjska ukinula ili kojom bi se podnositeljima zahtjeva nadoknadila šteta za gubitak tih privilegija dovela do dodjeljivanja nove potpore koja ne bi bila u skladu s Ugovorom o EZ-u". Pored toga Sudu je udijelila i savjet da se „izvršenje [bilo koje odluke kojom se od Rumunjske traži da ponovno uspostavi programe ulaganja za koje je tijekom pristupnih pregovora utvrđeno da nisu u skladu s unutarnjim tržištem] prema tome ne može provesti ako bi bilo u nesuglasju s pravilima EU-a o politici državnih potpora".

(26) U Odluci od 11. prosinca 2013. Sud je utvrdio da je opozivanjem poticaja iz EGO-a 24. Rumunjska „povrijedila zakonita očekivanja podnositelja zahtjeva u pogledu dostupnosti potpora iz EGO-a 24." do 1. travnja 2009. ([23]). Sud je nadalje zaključio da je, izuzev zadržavanja obveza ulagača u okviru EGO-a 24. nakon opoziva relevantnih poticaja, „opoziv poticaja od strane Rumunjske bio razumna mjera u provedbi racionalne politike" ([24]). Sud je međutim u nastavku ustvrdio sljedeće ([25]): „[T]im se zaključkom ne umanjuje prethodno izneseno mišljenje Suda […] da je Rumunjska narušila legitimna očekivanja podnositelja zahtjeva da će poticaji biti dostupni do 1. travnja 2009. Kao posljedica toga, mjere koje je Rumunjska poduzela, iako su većim dijelom osmišljene na odgovarajući način da bi se provela racionalna politika, nisu bile poštene i pravedne u odnosu na podnositelje zahtjeva."

Sud je svoju analizu zaključio sljedećom izjavom ([26]): „ [O]pozivom poticaja iz EGO-a 24. prije 1. travnja 2009. Rumunjska nije djelovala nerazumno ili u lošoj vjeri (izuzev činjenice da je [Rumunjska] djelovala nerazumno ostavljanjem na snazi obveza ulagača nakon ukidanja poticaja). Sud, međutim, većinom glasova zaključuje da je Rumunjska narušila legitimna očekivanja podnositeljâ zahtjeva da će ti poticaji biti dostupni, u sadržajno istom obliku, do 1. travnja 2009. Osim toga, Rumunjska nije djelovala transparentno jer podnositelje zahtjeva nije pravovremeno obavijestila da će taj režim biti ukinut prije isteka dogovorenog razdoblja. Kao posljedicu toga, Sud zaključuje da Rumunjska nije „osigurala pošteno i pravedno postupanje s ulaganjima" podnositelja zahtjeva u smislu članka 2. stavka 3. BIT-a."

(27) Sud je nadalje donio odluku da Rumunjska podnositeljima zahtjeva mora platiti odštetu ([27]). Sud je podnositeljima zahtjeva dodijelio ukupno 376 433 229 RON plus kamate. Odšteta se sastoji od sljedećeg: Sud je zaključio da Rumunjska podnositeljima zahtjeva mora platiti odštetu od 85,1 milijuna RON ([28]) za povećane troškove šećera (za uvoz kojeg su podnositelji zahtjeva morali platiti carinu nakon opoziva olakšice za sirovine), odštetu od 17,5 milijuna RON ([29]) za povećane troškove ostalih sirovina, izuzev šećera i PET ambalaže ([30]), odštetu od 18,1 milijun RON ([31]) za gubitak mogućnosti stvaranja zaliha šećera po nižim cijenama i odštetu od 255,7 milijuna RON ([32]) za gubitak dobiti zbog gubitka prodaje gotovih proizvoda. Osim toga, Sud je naredio Rumunjskoj da plati kamate

([23]) Odluka, točka 725.
([24]) Odluka, točka 827.
([25]) Vidjeti bilješku 24.
([26]) Odluka, točka 872.
([27]) Odluka, točka 875. i sljedeći.
([28]) Taj je iznos izračunan za uvoz u razdoblju od 22. veljače 2005. do 31. ožujka 2009.
([29]) Vidjeti bilješku 28.
([30]) Podnositelji zahtjeva tražili su odštetu za povećane troškove PET ambalaže. Međutim, Sud je odbacio taj zahtjev na temelju činjenice da podnositelji zahtjeva zapravo nikada nisu ostvarili korist od olakšice za sirovine u pogledu uvoza PET ambalaže.
([31]) Taj je iznos izračunan na temelju carina koje su naplaćene za uvezeni šećer i koje bi bile izbjegnute da je podnositelj zahtjeva imao mogućnost stvarati zalihe prije predviđenog isteka EGO-a (tj. 1. travnja 2009.). Referentna vrijednost temelji se na zalihama u sezoni 2004./2005.
([32]) Gubitak dobiti izračunan je za razdoblje od 2004. do 2008. za gubitak udjela na tržištu bezalkoholnih pića i ostalih proizvoda koji sadrže šećer. Argument koji stoji iza ovoga je da su nakon opoziva poticaja iz EGO-a troškovi porasli što je dovelo do viših cijena pa prema tome i manjeg udjela na tržištu.

(ROBOR + 5 %) koje se za povećane troškove šećera i ostalih sirovina računaju od 1. ožujka 2007., za gubitak mogućnosti stvaranja zaliha šećera od 1. studenoga 2009., a za gubitak dobiti od 1. svibnja 2008. Na datum donošenja Odluke glavnica i kamate koje je trebalo isplatiti podnositeljima zahtjeva iznosile su 791 882 452 RON kako je prikazano u tablici.

Odšteta i kamate koje su Odlukom dosuđene podnositeljima zahtjeva

Dosuđena odšteta	Iznos (u RON)	Kamata koja se računa od
Povećani troškovi šećera	85 100 000	1. ožujka 2007.
Povećani troškovi sirovina, izuzev šećera ili PET ambalaže	17 500 000	1. ožujka 2007.
Gubitak mogućnosti stvaranja zaliha šećera	18 133 229	1. studenog 2009.
Gubitak dobiti od prodaje gotovih proizvoda	255 700 000	1. svibnja 2008.
		Ukupni iznos uključujući kamate na dan 11. prosinca 2013.:
UKUPNO	**376 433 229**	**791 882 452 RON**

Tužba za poništenje u okviru ICSID-a

(28) Rumunjska je 18. travnja 2014. pred *ad hoc* odborom podnijela zahtjev za poništenje Odluke na temelju članka 52. Konvencije o rješavanju investicijskih sporova između država i državljana drugih država od 18. ožujka 1965. („Konvencija ICSID-a"). Zbog proceduralnih pravila koja se primjenjuju na te tužbe, Rumunjska Komisiji nije dostavila svoj zahtjev. Međutim, postalo je jasno da je u svojem zahtjevu Rumunjska zatražila i da *ad hoc* odbor naloži odgodu provedbe Odluke dok odbor ne odluči o zahtjevu za poništenje. Dopisom od 18. kolovoza 2014. Rumunjska je obavijestila Komisiju da je nalogom od 7. kolovoza 2014. *ad hoc* odbor odobrio odgodu provedbe Odluke uz uvjet da Rumunjska u roku od jednog mjeseca deponira sljedeće jamstvo: „Rumunjska se bezuvjetno obvezuje (a to se odnosi i na uvjete povezane sa zakonima ili odlukama [EU-a]) da će izvršiti plaćanje svoje novčane obveze iz Odluke u predmetu ICSID-a br. ARB/05/20 – a koju duguje podnositeljima zahtjeva – u onoj mjeri u kojoj Odluka ne bude poništena – a nakon objave Odluke o poništenju."

(29) Na zahtjev Rumunjske Komisija je Rumunjskoj objasnila da se ne može bezuvjetno obvezati da će platiti naknadu štete koja je podnositeljima zahtjeva dodijeljena temeljem Odluke čak i kada iz toga proizlazi kršenje njezinih obveza u okviru prava Unije i bez obzira na odluke Komisije. Rumunjska je u skladu s tim obavijestila *ad hoc* odbor koji je od 7. rujna 2014. ukinuo odgodu provedbe Odluke.

(30) Komisija je 15. listopada 2014. *ad hoc* odboru predala zahtjev da joj se odobri intervencija u svojstvu strane koja nije u sporu u tužbi poništenja. *Ad hoc* odbor odobrio je zahtjev za intervenciju 4. prosinca 2014., a Komisija je 9. siječnja 2015. dostavila svoje pismo prijatelja suda u tom postupku.

Aktivnosti podnositeljâ zahtjeva za priznavanje i izvršenje odluke na rumunjskim sudovima i sudovima SAD-a

(31) Rumunjska nadležna tijela obavijestila su službe Komisije o nacionalnim postupcima koje su pokrenuli podnositelji zahtjeva kako bi izborili provedbu Odluke. U veljači 2014. Viorel Micula najprije je pokrenuo sudski postupak s ciljem da se prizna odluka na temelju Novog građanskog procesnog zakona (članci 1124. do 1132.) ([33]). Komisija je 7. svibnja 2014. intervenirala u tom postupku na temelju članka 23.a stavka 2. Uredbe (EZ) br. 659/1999. Međutim, Viorel Micula povukao je svoju tužbu 28. svibnja 2014. pa prema tome nije donesena nikakva presuda. Preostala četiri podnositelja zahtjeva (S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack i gospodin Ion Micula) odvojeno su, 18. ožujka 2014., pokrenuli sudske postupke u Rumunjskoj kako bi izborili provedbu Odluke temeljem članka 54. Konvencije ICSID-a i zatražili isplatu 80 % nepodmirenog iznosa (tj. 301 146 583 RON) i pripadajuće kamate.

([33]) Predmet br. 3456/3/2014, Sud u Bukureštu.

(32) Sud u Bukureštu 24. ožujka 2014. dopustio je provedbu Odluke kako su zatražila četiri podnositelja zahtjeva s obzirom da je temeljem članka 54. Konvencije ICSID-a, koju je Rumunjska ratificirala i koja je dio nacionalnog pravnog poretka, Odluka akt koji je izravno provediv i koji se mora tretirati kao pravomoćnu presudu nacionalnih sudova čime se otklanja postupak za priznavanje Odluke na temelju rumunjskog Novog građanskog procesnog zakona (članci 1123. do 1132.) ([34]). Izvršitelj je 30. ožujka 2014. pokrenuo postupak provedbe postavljajući rumunjskom Ministarstvu financija rok od šest mjeseci da četvorici podnositelja zahtjeva isplati 80 % iznosa iz Odluke plus kamate i ostale troškove.

(33) Rumunjska je pred Sudom u Bukureštu uložila prigovor na provedbu Odluke i zatražila donošenje privremenih mjera, tj. privremenu odgodu izvršenja dok se u predmetu ne donese meritorna odluka ([35]). Sud u Bukureštu 14. svibnja 2014. privremeno je odgodio izvršenje odluke dok se ne donese odluka o meritumu prigovora Rumunjske i njezinom zahtjevu da se odgodi izvršenje Odluke. Komisija je 26. svibnja 2014. posredovala u tom postupku na temelju članka 23.a stavka 2. Uredbe (EZ) br. 659/1999. Komisija je pozvala Sud u Bukureštu da opozove i poništi prisilno izvršenje Odluke. Kao alternativnu mogućnost Komisija je pozvala Sud u Bukureštu da uputi preliminarno pitanje Sudu Europske unije.

(34) Sud u Bukureštu 23. rujna 2014. u predmetu privremene mjere ukinuo je odgodu i odbacio zahtjev Rumunjske da se odgodi izvršenje Odluke. Primarni razlog za odbacivanje tog zahtjeva bila je činjenica da je 7. rujna 2014. *ad hoc* odbor ICSID-a ukinuo odgodu provedbe Odluke (vidjeti uvodnu izjavu 29.). Rumunjska je 30. rujna 2014. odlučila uložiti žalbu na odluku Suda u Bukureštu od 23. rujna 2014 ([36]). Sud u Bukureštu 13. listopada 2014. odbio je zahtjev da pošalje preliminarna pitanja Sudu Europske unije na temelju članka 267. Ugovora. U kontekstu odluke Komisije od 1. listopada 2014. da pokrene službeni istražni postupak Rumunjska je 17. listopada 2014. u kontekstu predmeta br. 15755/3/2014 pred Sudom u Bukureštu ponovno zatražila privremene mjere u obliku odgode prisilnog izvršenja Odluke.

(35) Unatoč obvezi svih rumunjskih vlasti, uključujući i sudsku, da poštuju odluke Komisije od 26. svibnja 2014. i 1. listopada 2014., izvršitelj kojega je imenovao Sud u Bukureštu izdao je 31. listopada 2014. nalog da se zaplijene računi rumunjskog Ministarstva financija i zatraži izvršenje 80 % Odluke. Kao rezultat priloženog pisma kojeg je izdao izvršitelj neki dijelovi državne riznice Ministarstva financija i bankovni računi trenutačno su zamrznuti.

(36) Sud u Bukureštu 24. studenog 2014. odbacio je i glavni zahtjev Rumunjske protiv izvršenja naloga od 24. ožujka 2014., uključujući zahtjev za privremenim mjerama od 17. listopada 2014. Rumunjska se 14. siječnja 2015. žalila na odluku Suda u Bukureštu ([37]). Prizivni sud u Bukureštu 24. veljače 2015. ukinuo je odluku Suda u Bukureštu od 23. rujna 2014. i odgodio prisilno izvršenje dok se ne donese odluka u predmetu žalbe na odluku Suda u Bukureštu od 24. studenog 2014. Komisija je odlučila zatražiti odobrenje da intervenira u tim žalbenim postupcima na temelju članka 23.a stavka 2. Uredbe (EZ) br. 659/1999.

(37) Dana 5. siječnja 2015. sudski izvršitelj je od rumunjskog Ministarstva financija zaplijenio 36 484 232 RON (oko 8,1 milijuna EUR ([38])). Od tog iznosa izvršitelj je potom u jednakim dijelovima prenio 34 004 232 RON (oko 7,56 milijuna EUR) na trojicu od petorice podnositelja zahtjeva te zadržao preostali iznos kao naknadu za troškove izvršenja. U razdoblju od 5. veljače 2015. do 25. veljače 2015. sudski izvršitelj zaplijenio je dodatnih 9 197 482 RON (oko 2 milijuna EUR ([39])) od Ministarstva financija. Kako bi provelo Odluku, Ministarstvo financija 9. ožujka 2015. dobrovoljno je prenijelo preostali iznos od 472 788 675 RON (oko 106,5 milijuna EUR ([40])) (uključujući troškove sudskog izvršitelja od 6 028 608 RON) na blokirani račun na ime petorice podnositelja zahtjeva. Međutim, petorica podnositelja zahtjeva mogu podići taj novac samo ako Komisija donese odluku da je državna potpora dodijeljena temeljem Odluke spojiva s unutarnjim tržištem.

([34]) Nalog koji je izdao Sud u Bukureštu u predmetu br. 9261/3/2014, odjeljak IV. Građanskog odjela.
([35]) Predmet br. 15755/3/2014, Sud u Bukureštu, odjeljak III. Građanskog odjela.
([36]) Predmet br. 15755/3/2014/a1, Prizivni sud u Bukureštu, odjeljak IV. Građanskog odjela.
([37]) Vidjeti bilješku 36.
([38]) Referentni devizni tečaj Europske središnje banke na dan 5. siječnja 2015.: 1 EUR = 4,49 RON.
([39]) Vidjeti bilješku 38.
([40]) Referentni devizni tečaj Europske središnje banke na dan 9. ožujka 2015.: 1 EUR = 4,44 RON.

(38) Komisija je nadalje otkrila da je gospodin Viorel Micula pokrenuo i postupak za ovrhu protiv Rumunjske pred Okružnim sudom Sjedinjenih Država za Okrug Kolumbija ([41]). Predmet je u tijeku. Komisija namjerava zatražiti dopuštenje da u tom postupku preda pismo prijatelja suda. Gospodin Viorel Micula pokrenuo je i druge postupke za ovrhu protiv Rumunjske pred rumunjskim sudovima 3. listopada 2014., ali taj je zahtjev Sud u Bukureštu odbio 3. studenoga 2014.

3. **OPIS MJERE I RAZLOZI ZA POKRETANJE POSTUPKA**

Opis mjere

(39) Mjera koja se ocjenjuje je plaćanje naknade koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva temeljem Odluke, bilo provedbom ili izvršenjem te Odluke, plus kamate koje teku od donošenja Odluke.

(40) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3. Rumunjska je već djelomično platila tu naknadu početkom 2014. prebijanjem te naknade s porezom koji je jedno od poduzeća podnositelja zahtjeva, S.C. European Food S.A., dugovalo rumunjskoj državi. Porezni dug koji je na taj način prebijen iznosio je 337 492 864 RON (oko 76 milijuna EUR ([42])).

(41) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 37., kako bi izvršio Odluku sudski izvršitelj zaplijenio je 45 681 714 RON (oko 10,17 milijuna EUR ([43])) od rumunjskog Ministarstva financija. Nadalje, rumunjska upravna tijela prenijela su preostali iznos od 472 788 675 RON (oko 106,5 milijuna EUR ([44])) (uključujući troškove sudskog izvršitelja od 6 028 608 RON) na blokirani račun na ime petorice podnositelja zahtjeva.

(42) Prema navodima rumunjskih upravnih tijela arbitražna odluka u potpunosti je provedena.

Razlozi za pokretanje službenog istražnog postupka

(43) U odluci o pokretanju postupka Komisija je došla do preliminarnog zaključka da plaćanje naknade koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva s pomoću provedbe ili izvršenja Odluke čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora. Taj preliminarni zaključak počiva na preliminarnim nalazima da:

— pet podnositelja zahtjeva čine jednu gospodarsku jedinicu koja se mora označiti kao poduzetnik,

— bi plaćanjem dosuđene naknade štete podnositeljima zahtjeva bila dodijeljena gospodarska prednost koja inače nije dostupna na tržištu,

— činjenica da je naknada koju je Sud dosudio označena kao naknada štete ne isključuje postojanje prednosti jer Odluka nije obuhvaćena sudskom praksom iz predmeta *Asteris* u kojem se pravi razlika između odštete i državne potpore,

— je dodijeljena prednost selektivna jer bi samo podnositelji zahtjeva imali koristi od mjere,

— je prednost dodijeljena iz državnih sredstava, s obzirom da bi relevantna plaćanja bila izvršena iz državnog proračuna, a odluka da se dodijeli prednost pripisiva je Rumunjskoj bez obzira na to je li Rumunjska odluku provela dobrovoljno ili temeljem sudskog naloga,

— se plaćanjem naknade dosuđene podnositeljima zahtjeva narušava tržišno natjecanje i utječe na trgovinu između država članica.

(44) Komisija je potom utvrdila da se primjenom pravila o državnim potporama ne utječe na prava i obveze zaštićene člankom 351. Ugovora. Komisija je nadalje utvrdila da bi plaćanje naknade štete dodijeljene podnositeljima zahtjeva činilo novu potporu s obzirom na to da bi provedba ili izvršenje Odluke uslijedili nakon pristupanja Rumunjske Uniji te da nije bitno što su neki troškovi podnositelja zahtjeva koje je mjerom trebalo *de facto* nadoknaditi nastali prije pristupanja. Naposljetku, Komisija je došla do preliminarnog zaključka da plaćanje naknade štete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva s pomoću provedbe ili izvršenja Odluke ne bi bilo spojivo s unutarnjim tržištem s obzirom na to da time ne bi bili ispunjeni primjenjivi uvjeti u pogledu spojivosti za regionalne potpore.

([41]) Predmet br. 1-14-cv-600 Viorel Micula protiv Vlade Rumunjske pred Okružnim sudom Sjedinjenih Država za Okrug Kolumbija – Zahtjev da se potvrdi odluka ICSID-a i donese presuda.
([42]) Vidjeti bilješku 7.
([43]) Vidjeti bilješku 38.
([44]) Vidjeti bilješku 40.

4. PRIMJEDBE RUMUNJSKE

(45) Rumunjska najprije ističe da u skladu s člankom 54. stavkom 1. Konvencije ICSID-a, čija je strana Rumunjska postala 1975., svaka država strana te Konvencije „priznaje odluku donesenu u skladu s ovom Konvencijom kao obvezujuću i na svojem teritoriju provodi novčane obveze nametnute tom odlukom kao da se radi o pravomoćnoj presudi nekog suda u toj državi". Rumunjska iznosi tvrdnju da je posljedica te klauzule ta da je svaka država strana Konvencije obvezna priznati i provoditi arbitražne odluke ICSID-a čija provedba nije odgođena u skladu s pravilima Konvencije ICSID-a te da nema mogućnosti žalbe protiv takvih odluka pred nacionalnim sudovima.

(46) Drugo, Rumunjska naglašava da je rumunjska vlada obvezna poštovati rumunjski ustav koji joj zabranjuje nezakonito utjecanje na nacionalne suce u pogledu pitanja treba li provoditi Odluku ili ne. Naglašava da su nacionalni sudovi autonomno odlučili da se različitim aktima koje je Komisija donijela 2014. ne može opozvati provedba Odluke prema zakonima Rumunjske. Rumunjska dalje iznosi tvrdnju da iako prema rumunjskom ustavu pravo Unije ima prednost pred (redovitim) rumunjskim nacionalnim pravom, pravo Unije ne može imati prednost pred samim rumunjskim ustavom.

(47) Treće, Rumunjska smatra da naknadu koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva ne bi trebalo tretirati kao novu nespojivu potporu, nego kao naknadu štete u smislu sudske prakse iz predmeta *Asteris*. Rumunjska osobito iznosi prigovor na primjenu sudske prakse iz predmeta *Lucchini* na ovaj predmet jer smatra da je činjenična pozadina ovoga predmeta drugačija od one u predmetu *Lucchini* o kojem je odlučivao Sud Europske unije ([45]).

(48) Naposljetku, Rumunjska opetovano naglašava da se u ovome predmetu radi o sukobu između obveza Rumunjske u okviru Konvencije ICSID-a i u okviru prava Unije. Smatra da dok se na razini ICSD-a ne odluči tko ima prednost, Konvencija ICSID-a ili pravo Unije, ne bi trebalo smatrati da provedba ili izvršenje odluke ICSID-a čini nezakonitu državnu potporu.

5. PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA

(49) Jedina zainteresirana strana koja je dostavila primjedbe na odluku o pokretanju postupka bili su podnositelji zahtjeva u arbitražnom postupku tijekom kojeg je došlo do donošenja Odluke. Podnositelji zahtjeva osporavaju preliminarne nalaze sadržane u odluci o pokretanju postupka. Iznose primjedbe osobito u pogledu i. pozadine predmeta; i ii. navodno netočnog opisa mjere; smatraju da iii. nema sukoba između pravila Unije o državnim potporama i Bilateralnih investicijskih sporazuma sklopljenih između država članica EU-a; smatraju da iv. provedba ili izvršenje Odluke ne čine državnu potporu; ili v. barem ne novu potporu; tvrde da bi ako se okarakteriziraju kao potpora; vi. provedba ili izvršenje Odluke bili sukladna potpora; tvrde da se zaštitom legitimnih očekivanja Komisiju sprječava da donosi negativne odluke, i naposljetku smatraju da viii. Komisija mora poduzeti korake da bi na ispravan način uključila podnositelje zahtjeva u istražni postupak.

U pogledu pozadine predmeta

(50) Podnositelji zahtjeva objašnjavaju da se nakon pada komunističkog režima 1989. Rumunjska našla u teškoj gospodarskoj situaciji. Stanje je bilo takvo da je u trenutku kada je započela proces pristupanja Europskoj uniji 1995. Rumunjska bila daleko od ispunjavanja pristupnih kriterija Unije. Kako bi ubrzala gospodarski razvoj i smanjila razlike među regijama, rumunjska je vlada uspostavila okvir za regionalni razvoj i nedugo nakon toga donijela EGO 24. kako bi potaknula ulaganja privatnog sektora u regije u nepovoljnom položaju. Poticaji iz EGO-a 24. bili su usmjereni isključivo na to da ulagači otvaraju radna mjesta u regijama u najnepovoljnijem položaju u jednoj od najsiromašnijih zemalja u Europi. U tom kontekstu podnositelji zahtjeva osobito naglašavaju da se EGO-om 24. ulagačima nisu samo pružile prednosti nego su im nametnute i obveze poput obveze da otvore radna mjesta i zaposle prethodno nezaposlene radnike, da razviju i proizvedu nove materijale u regijama u nepovoljnom položaju, da imaju glavni ured novoosnovanih trgovačkih društava u regijama u nepovoljnom položaju te obveze da zatraže i prime PIC.

(51) Podnositelji zahtjeva nadalje objašnjavaju da su njihova trgovačka društva za ulaganje u okrug Bihor dobila PIC-ove u razdoblju od 2000. do 2002. Uz uvjete tih PIC-ova, koji su bili valjani do 1. travnja 2009., podnositelji zahtjeva obvezali su se da će održavati svoja ulaganja „dvostruko dulje od razdoblja tijekom kojeg su [podnositelji zahtjeva] uživali prednosti" uspostavljene EGO-om 24. Podnositelji zahtjeva tvrde da su svojim ulaganjima otvorili otprilike

([45]) Vidjeti Odluku o pokretanju postupka, uvodnu izjavu 39.

9 000 novih radnih mjesta od kojih 7 000 postoji i danas. Podnositelji zahtjeva nadalje tvrde da su njihova ulaganja u toj regiji dovela do znatnog učinka prelijevanja. Zaključak koji podnositelji zahtjeva donose iz tih opažanja je da su svojim ulaganjima pridonijeli ublažavanju teškoća izazvanih teškim gospodarskim uvjetima u okrugu Bihor te da su u toj regiji poboljšali kvalitetu života.

(52) U pogledu zakona o državnim potporama koji su bili na snazi u Rumunjskoj prije pristupanja Rumunjske Uniji, podnositelji zahtjeva smatraju da je s obzirom na to da je EGO 24. uspostavljen prije stupanja na snagu Zakona br. 143/1999, EGO 24. bio postojeća potpora za potrebe tog zakona te ga Vijeće za tržišno natjecanje nije trebalo odobriti. Podnositelji zahtjeva podsjećaju i na to da iako je Vijeće za tržišno natjecanje na rumunjskim sudovima pokušalo osporiti EGO 75., nije osporavalo sukladnost EGO-a 24. sa Zakonom br. 143/1999. Podnositelji zahtjeva podsjećaju i na to da, izuzev Zajedničkog stajališta EU-a od 21. studenoga 2001., Unija tijekom procesa pristupanja nije izdala niti jednu izjavu u kojoj se EGO 24. konkretno identificira kao problematičan iz perspektive državnih potpora.

(53) Naposljetku, podnositelji zahtjeva izjavili su da bi svako neprovođenje Odluke u njezinoj cijelosti ili povrat dijela koji je već proveden prebijanjem poreznih dugova podnositelja zahtjeva s odštetom, bili pogubni za podnositelje zahtjeva i regiju jer bi se time ugrozilo na tisuće radnih mjesta i zaustavio gospodarski razvoj pokrenut u toj regiji.

U pogledu opisa mjere

(54) Podnositelji zahtjeva smatraju da odluka o pokretanju postupka nije dosljedna kada se radi o identificiranju relevantne mjere. Pozivajući se na uvodne izjave 25. i 26. odluke o pokretanju postupka podnositelji zahtjeva naglašavaju da iako Komisija tvrdi da istražuje samo provedbu ili izvršenje Odluke, u stvarnosti ona osporava program EGO-a 24. Podnositelji zahtjeva također tvrde da, u svakom slučaju, nikada nije bilo valjano utvrđeno da EGO 24. čini nespojivu državnu potporu.

(55) Tvrdeći dalje da se u odluci o pokretanju postupka Odluka pogrešno karakterizira, podnositelji zahtjeva tvrde da se Odlukom isključivo dodjeljuje odšteta nastala uslijed kršenja BIT-a od strane Rumunjske te da se njome ne ponavljaju koristi iz EGO-a 24. Prema tvrdnjama podnositelja zahtjeva Sud naknadu štete doista nije dosudio za preuranjeno ukidanje poticaja iz EGO-a 24. samo po sebi, nego je utvrđeno da su mjere kojima je Rumunjska prekršila BIT te da je Rumunjska djelovala nerazumno i. držeći u cijelosti na snazi obveze ulagača iz EGO-a 24. usprkos tome da je ukinula doista sve koristi koje iz njega proizlaze; ii. narušavajući legitimna očekivanja podnositelja zahtjeva u pogledu dostupnosti poticaja iz EGO-a 24.; te iii. time što nije bila dovoljno transparentna u odnosu na podnositelje zahtjeva.

(56) Podnositelji zahtjeva nadalje iznose tvrdnju da se odluka o pokretanju postupka temelji na pretpostavci da EGO 24. čini nespojivu potporu te da je ta pretpostavka pogrešna s obzirom na to da sukladnost EGO-a 24. kao regionalne potpore nikada nije bila valjano utvrđena.

U pogledu nepostojanja sukoba između pravila Unije o državnim potporama i BIT-ova sklopljenih između država članica EU-a

(57) Pozivajući se na uvodne izjave 51. do 55. odluke o pokretanju postupka podnositelji zahtjeva tvrde da su odredbe prava Unije koje se odnose na obveze država članica koje proizlaze iz međunarodnog prava u ovom predmetu nevažne s obzirom na to da ne postoji sukob između prava Unije o državnim potporama i BIT-a. U suštini, podnositelji zahtjeva smatraju da je svaki sukob isključen činjenicom da je predmetni arbitražni postupak pokrenut prije pristupanja Rumunjske Uniji. Navodi se da obveza Rumunjske da provede Odluku potječe iz vremena tijekom kojeg je nastupilo navodno kršenje BIT-a, tj. prije pristupanja Rumunjske Uniji, te prema tome pravo Unije u ovom predmetu nije relevantno.

U pogledu toga što se provedba/izvršenje Odluke karakterizira kao državna potpora

(58) Podnositelji zahtjeva smatraju da provedba ili izvršenje Odluke od strane Rumunjske ne čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora.

(59) Najprije, iako ne dovode u pitanje činjenicu da se S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L. i S.C. Multipack kvalificiraju kao poduzetnici, podnositelji zahtjeva tvrde da se za samu braću Ioana i Viorela Miculu ne može reći da se bave gospodarskim djelatnostima. Prije svega, tvrdi se da je činjenica da braća Micula posjeduju dionice u različitim poduzetnicima nije dovoljna da bi se njih same kvalificiralo kao poduzetnike. Podnositelji zahtjeva tvrde i da se tri prethodno spomenuta trgovačka društva i braću Micula ne može smatrati jedinstvenom gospodarskom jedinicom s obzirom na to da interesi braće nisu jednaki interesima spomenutih trgovačkih društava.

(60) Drugo, podnositelji zahtjeva naglašavaju da ih se provedbom Odluke ne stavlja u povoljniji položaj. Tvrde da mjere čija je uloga ispuniti zakonske obveze, poput plaćanja naknade štete, ne predstavljaju povlašteni tretman poduzetnika. U tom kontekstu podnositelji zahtjeva tvrde da se Komisija ne može osloniti na izjavu nezavisnog odvjetnika Colomera u predmetu *Atzeni*, s obzirom na to da se taj predmet odnosio na odštetu plaćenu korisniku kao naknadu za povrat nespojive potpore koja je već bila isplaćena. Podnositelji zahtjeva tvrde da, nasuprot tome,

u ovome predmetu njima nije bila isplaćena nikakva državna potpora – a još manje nezakonita državna potpora – po čemu se ovaj predmet razlikuje od predmeta *Atzeni*. Slično tome, podnositelji zahtjeva tvrde da se ovaj predmet ne može izjednačiti s predmetima navedenim u odluci o pokretanju postupka u kojima je presuđeno da same ugovorne klauzule kojima se korisnicima osigurava naknada štete za povrat nespojive državne potpore čine državnu potporu.

(61) Podnositelji zahtjeva nadalje tvrde da bi provedba ili izvršenje Odluke savršeno odgovaralo sudskoj praksi iz predmeta *Asteris*. Iznose tvrdnju da je obrazloženje u pozadini predmeta *Asteris*, kao i predmetâ *Denkavit* ([46]) i *ThyssenKrupp* ([47]), da plaćanje odštete nije diskrecijsko pravo država članica pa se stoga ne može smatrati državnom potporom. Nadalje se tvrdi da su obveze Rumunjske u okviru BIT-a izraz općih pravila u pogledu odgovornosti na koja se primjenjuje sudska praksa iz predmeta *Asteris*. U pogledu tvrdnje Komisije da se predmet *Asteris* ne primjenjuje na odštetu dodijeljenu na temelju BIT-a sklopljenog između država članica EU-a koja se smatra nespojivom s pravom Unije, podnositelji zahtjeva tvrde da svaka takva nespojivost ne bi učinila Odluku donesenu temeljem takvog BIT-a ništavom. Nadalje, na provedbu ili izvršenje Odluke ne može se gledati kao na dodjelu državne potpore „na stražnja vrata" s obzirom na to da se Odlukom ponovno ne uspostavlja ukinuti program EGO 24. Odlukom se zapravo dodjeljuje odšteta za autonomnu odluku Rumunjske da, između ostalog, zadrži nerazumno opterećenje nametnuto podnositeljima zahtjeva.

(62) Podnositelji zahtjeva nadalje tvrde da tvrdnje Komisije u pogledu nespojivosti BIT-a s pravom Unije nisu relevantne s obzirom na to da je spor koji je doveo do arbitražnog postupka i na kraju do Odluke nastao prije pristupanja Rumunjske Uniji. Tvrdeći da su argumenti Komisije izneseni u odluci o pokretanju postupka utemeljeni na pogrešnom povezivanju provedbe/izvršenja Odluke s nespojivosti programa EGO 24., podnositelji zahtjeva ponovno ističu da Odlukom ni u kojem slučaju nije dodijeljena odšteta na temelju odluke Rumunjske da ispuni zahtjeve iz pravila Unije o državnim potporama.

(63) Podnositelji zahtjeva nadalje odbacuju da je odluka Suda Europske unije u predmetu *Lucchini* koji je Komisija navela u odluci o pokretanju postupka relevantna za ovaj predmet. Po njihovom mišljenju, u predmetu *Lucchini* utvrđuje se samo da se odredbama nacionalnog prava ne može spriječiti povrat nespojive potpore te iz njega ne proizlaze nikakve posljedice za provedbu/izvršenje arbitražne odluke kojom se dodjeljuje odšteta za kršenje BIT-a.

(64) Treće, u pogledu pripisivosti provedbe/izvršenja Odluke Rumunjskoj, podnositelji zahtjeva tvrde da se ocjena Komisije ne može osloniti na samu pripisivost EGO-a 24. Podnositelji zahtjeva nadalje tvrde da je provedba/izvršenje odluke ICSID-a automatska i prisilna posljedica obveza Rumunjske u okviru Konvencije ICSID-a. Svaki prisilni čin, prema stajalištu podnositelja zahtjeva, nije pripisiv državi i ne može činiti državnu potporu. Naglašavaju dalje da se odluke ICSID-a ne mogu preispitivati na nacionalnim sudovima i da se njihova provedba ne može blokirati zbog javnog reda ili nespojivosti s pravom Unije.

(65) Podnositelji zahtjeva dalje tvrde da naknadno članstvo Rumunjske u Uniji nije utjecalo na obveze Rumunjske u okviru Konvencije ICSID-a. Objašnjavaju da s obzirom na to da su se navodno kršenje BIT-a i uspostava postupka dogodili prije pristupanja Rumunjske Uniji, pravo Unije nije primjenjivo na ovaj predmet.

(66) Četvrto, u pogledu selektivnosti, podnositelji zahtjeva tvrde da provedba/izvršenje Odluke nisu selektivni jer se BIT-ovima i Konvencijom ICSID-a uspostavlja sustav opće odgovornosti koji se jednako primjenjuje na sve ulagače. Prema tome, odštete koje su dodijeljene u okviru tog sustava nisu selektivne. U tom kontekstu podnositelji zahtjeva citiraju i izjavu koju je navodno dala Komisija da se „BIT-ovi, iako se njima dodjeljuje korist osiguravanjem prava vlasništva u inozemstvu, tehnički ne mogu okvalificirati kao [d]ržavna potpora zabranjena člankom 107. stavkom 1. [Ugovora] s obzirom na to da se tom koristi određeni poduzetnici ili proizvodnja određene robe ne stavljaju u povoljniji položaj, nego se ona dodjeljuje općenito svim ulagačima bez obzira na sektor u kojem posluju."

(67) Naposljetku, podnositelji zahtjeva poriču da će provedba Odluke imati potencijal da naruši tržišno natjecanje i utječe na trgovinu među državama članicama. Tvrde da se argumenti iz odluke o pokretanju postupka ne mogu primijeniti na braću Micula koji navodno ne obavljaju nikakvu gospodarsku djelatnost, iz čega proizlazi da se plaćanjima koja se njima izvrše ne može narušiti tržišno natjecanje ili utjecati na trgovinu među državama članicama. Još općenitije, podnositelji zahtjeva tvrde da provedbom Odluke podnositeljima zahtjeva na bi bila dodijeljena prednost tako da se može isključiti svaki učinak na tržišno natjecanje ili trgovinu.

([46]) Predmet 61/79 *Amministrazione delle finanze dello Stato protiv Denkavit italiana* EU:C:1980:100.
([47]) SL L 144, 4.6.2008., str. 37.

U pogledu toga što se provedba/izvršenje Odluke karakterizira kao nova potpora

(68) Podnositelji zahtjeva nadalje iznose svoje neslaganje s time da se provedba/izvršenje Odluke karakterizira kao nova potpora. Primjećuju da su jedini događaji koji su uslijedili nakon pristupanja Rumunjske Uniji donošenje Odluke i njezino izvršavanje. Osobito se tvrdi da je izvršenje Odluke od strane Rumunjske tek automatska posljedica Odluke, a ne rezultat zasebne odluke. Prema tvrdnjama podnositelja zahtjeva relevantne vremenske točke su stupanje na snagu EGO-a 24., izdavanje PIC-ova podnositeljima zahtjeva ili, najkasnije, sklapanje BIT-a. Podnositelji zahtjeva oslanjaju se i na sudsku praksu i na praksu Komisije o državnim jamstvima (prema kojoj je relevantna vremenska točka ona kada je jamstvo dano, a ne ona kada je iskorišteno ili kada su plaćanja izdana) u iznošenju svojeg argumenta da bi se kada se naknada štete plaća na temelju obveze iz međunarodnog sporazuma, datum sklapanja tog sporazuma trebao smatrati odlučujućim.

U pogledu sukladnosti provedba/izvršenje Odluke

(69) Podnositelji zahtjeva najprije tvrde da kada Komisija istražuje potporu koja nije bila prijavljena, a predmetna država članica ne iznese baš nikakav argument u pogledu sukladnosti, obveza Komisije je da razmotri bi li ta potpora mogla biti sukladna temeljem bilo kojih primjenjivih pravila ili smjernica, ako je potrebno i tako da zatraži dodatne informacije od država članica ili korisnika.

(70) U pogledu preliminarne analize sukladnosti iz odluke o pokretanju postupka podnositelji zahtjeva tvrde da je ona konceptualno pogrešna s obzirom na to da se na provedbu/izvršenje Odluke primjenjuju aktualne Smjernice za regionalne potpore („RAG"), iako je potpuno jasno da provedba/izvršenje Odluke nisu motivirani nikakvim ciljem regionalnog razvoja. Prema mišljenju podnositelja zahtjeva, koji ponovno naglašavaju da se u odluci o pokretanju postupka pogrešno pretpostavlja da bi se provedbom Odluke retroaktivno ponovno uspostavio EGO 24., jedina potpora koja je mogla biti dodijeljena bile su koristi u okviru programa EGO 24. Prema tome, program EGO 24. trebalo je ocjenjivati u okviru Smjernica za regionalni razvoj iz 1998. u okviru kojih bi se utvrdilo da su te koristi sukladne.

(71) Podnositelji zahtjeva potom tvrde da nikada nije donesena valjana odluka kojom je utvrđeno da EGO 24. čini nespojivu državnu potporu. Odluka rumunjskog Vijeća za tržišno natjecanje (Odluka br. 244) kojom se ukida EGO 24. bila je prema mišljenju podnositeljâ zahtjeva manjkava jer se u njoj nije ocjenjivala sukladnost i jer nisu navedeni razlozi na temelju kojih su doneseni zaključci. Osim toga, podnositelji zahtjeva iznijeli su stav da činjenica da je vlada Rumunjske donijela EGO 75. kojim je potvrđen EGO 24. ima prednost nad odlukom Vijeća za tržišno natjecanje. Nadalje smatraju da je odbacivanje tužbi Vijeća za tržišno natjecanje protiv EGO-a 75. pred rumunjskim sudovima još jedan dokaz da su EGO 24. i EGO 75. imali prednost pred odlukama Vijeća za tržišno natjecanje.

(72) Podnositelji zahtjeva nadalje tvrde da Komisija nije bila niti je sada nadležna za preispitivanje EGO-a 24., niti u najmanjoj mjeri. Relevantni dijelovi EGO-a 24. ukinuti su prije pristupanja Rumunjske Uniji. U skladu s tim podnositelji zahtjeva smatraju da u onoj mjeri u kojoj se na Odluku gleda kao na ponovnu uspostavu potpore dodijeljene u okviru EGO-a 24., Komisija nije nadležna za njezino preispitivanje. U tom kontekstu pozivaju se na odluku Komisije u predmetu državne potpore N 380/2004 u kojoj je Komisija zaključila da provedba arbitražne odluke koja je donesena prije pristupanja i koja se u cijelosti odnosi na razdoblja prije pristupanja nakon pristupanja ne čini novu potporu.

(73) Naposljetku, podnositelji zahtjeva tvrde da su EGO 24. i pojedinačni poticaji u okviru EGO-a 24. bili spojivi s unutarnjim tržištem temeljem primjenjivih Smjernica za regionalni razvoj iz 1998. s obzirom na to da su bili ispunjeni svi uvjeti u pogledu spojivosti. U tom kontekstu oni dalje tvrde, prvo, da se na EGO 24. zapravo može gledati kao na spojivu potporu za ulaganja, a ne kao na potporu za poslovanje i, drugo, da je čak ako se i promatra kao potpora za poslovanje, EGO 24. još uvijek bio spojiv.

U pogledu legitimnih očekivanja

(74) Podnositelji zahtjeva tvrde da bi odluka Komisije u kojoj se zaključuje da su provedba ili izvršenje Odluke u suprotnosti s pravilima o državnoj potpori narušila legitimna očekivanja podnositeljâ zahtjeva. Tvrde da je Unija izričito ohrabrivala Rumunjsku da sklapa BIT-ove s državama članicama prije njezinog pristupanja; da Komisija nastavlja podupirati sklapanje BIT-ova; da su se podnositelji zahtjeva oslonili na svoja očekivanja da će im se u arbitražnom postupku omogućiti da prime naknadu za štetu izazvanu odlukom Rumunjske da zadrži sve obveze ulagača iz EGO-a 24.; te da ne postoji važniji javni interes u zanemarivanju legitimnih očekivanja podnositeljâ zahtjeva.

U pogledu proceduralnih prava podnositeljâ zahtjeva

(75) Naposljetku, podnositelji zahtjeva tvrde da prema sudskoj praksi zainteresirane strane „imaju pravo biti uključene u upravni postupak u onoj mjeri koja odgovara okolnostima predmeta" ([48]). Iznoseći tvrdnju da Rumunjska podnositelje zahtjeva nije uključila u postupak državne potpore na pravilan način što ih je navodno stavilo u osobito nepovoljan položaj, podnositelji zahtjeva upozoravaju da bi činjenica da Komisija podnositeljima zahtjeva nije omogućila da propisno obrane svoje interese tako da ih bolje uključi u postupak, mogla negativno utjecati na konačnu odluku Komisije. Podnositelji zahtjeva zaključuju napomenom da se Komisijinom općenitom praksom u predmetima državnih potpora ne štite dovoljno navodna proceduralna prava korisnika te da Komisija zbog činjenice da ne pruža djelotvoran pravni lijek ne djeluje u skladu s člankom 6. stavkom 1. Europske konvencije o ljudskim pravima i člankom 47. Povelje EU-a o temeljnim pravima.

6. **PRIMJEDBE RUMUNJSKE NA PRIMJEDBE TREĆE STRANE**

(76) U svojem odgovoru na primjedbe koje su dostavili podnositelji zahtjeva, Rumunjska najprije odbacuje tvrdnju da se Ioan i Viorel Micula sami po sebi ne mogu smatrati poduzetnicima za potrebe primjene prava EU-a o državnim potporama. Rumunjska iznosi stav da bi se petoricu podnositelja zahtjeva trebalo smatrati jednom gospodarskom jedinicom s obzirom da braća Micula imaju izravnu ili neizravnu kontrolu nad korporativnim podnositeljima zahtjeva. Kako bi potkrijepila tu tvrdnju Rumunjska, između ostalog, objašnjava da su tijekom pregovora između Rumunjske i podnositeljâ zahtjeva koji su se odvijali nakon donošenja Odluke braća Micula donijela službenu odluku u ime trojice korporativnih podnositelja zahtjeva.

(77) Drugo, Rumunjska odbacuje pokušaj podnositeljâ zahtjeva da poreknu vezu između ukidanja poticaja iz EGO-a 24. i dodjele odštete u okviru Odluke. Tvrdi da je iz Odluke jasno da je Sud vrijednost odštete utvrdio na temelju ekonomske prednosti koju bi podnositelji zahtjeva ostvarili da su poticaji ostali na snazi.

(78) Treće, u pogledu tvrdnje podnositelja zahtjeva da nisu bili i da nisu na pravilan način uključeni u istragu državne potpore, Rumunjska poriče da je propustila podnositeljima zahtjeva proslijediti odluku o otvaranju postupka. U nastavku izjavljuje da Rumunjska nema nikakvu pravnu obvezu da podnositelje zahtjeva više uključi u postupak nego što je to do sada bio slučaj.

7. **OCJENA**

7.1. **Postojanje potpore**

(79) Člankom 107. stavkom 1. Ugovora propisuje se da je „potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama". Prema tome, mjera čini državnu potporu ako je ispunjen svaki od sljedeća četiri uvjeta:

— mjerom se poduzetniku osigurava selektivna ekonomska prednost,

— mjera se može pripisati državi i financira se iz državnih sredstava,

— mjerom se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje,

— mjerom se može utjecati na trgovinu među državama članicama.

(80) Komisija naglašava da je pojam državne potpore objektivan i pravni koncept definiran izravno u Ugovoru. Čini li neka konkretna mjera državnu potporu ne ovisi samo o namjerama ili opravdanjima država članica kada je dodjeljuju nego i o učincima predmetne mjere ([49]).

Poduzetnik

(81) Sud Europske unije ustaljeno definira koncept poduzetnika kao subjekt koji se bavi gospodarskom djelatnosti, bez obzira na pravni status i na način na koji se financira ([50]). Prema tome, svrstavanje pojedinih subjekata u poduzetnike ovisi u potpunosti o prirodi njihovih djelatnosti.

([48]) Pozivanje na predmet T-68/03 *Olympiaki Aeroporia Ypiresies*, EU:T:2007:253, točka 42.
([49]) Predmet C-487/06 P *British Aggregates protiv Komisije* EU:C:2008:757, točke 85. i 89. i citirana sudska praksa i predmet C-279/08 P *Komisija protiv Nizozemske (NOx)* EU:C:2011:551, točka 51.
([50]) Spojeni predmeti C-180/98 do C-184/98 *Pavlov i ostali* EU:C:2000:428, točka 74.

(82) Za potrebe primjene pravila o državnim potporama može se smatrati da zasebni pravni subjekti čine jednu gospodarsku jedinicu. Tada se smatra da je ta gospodarska jedinica relevantni poduzetnik. Kao što je Sud Europske unije prethodno iznio svoje stajalište, „[u] pravu tržišnog natjecanja izraz ‚poduzetnik' mora se smatrati izrazom kojim se označava gospodarska jedinica […] čak i ako se u pravu ta gospodarska jedinica sastoji od nekoliko osoba, bilo fizičkih ili pravnih." ([51]). Da bi odredio čini li nekoliko subjekata gospodarsku jedinicu, Sud Europske unije gleda na postojanje kontrolnog udjela ili funkcionalnih, ekonomskih ili organskih veza ([52]).

(83) Podnositelji zahtjeva u arbitražnom postupku uslijed kojeg je donesena Odluka su braća Ioan Micula i Viorel Micula te tri trgovačka društva u njihovom vlasništvu (S. C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L. i S.C. Multipack). Jasno je da se ta tri trgovačka društva bave gospodarskom djelatnosti s obzirom na to da su specijalizirana za industrijsku proizvodnju prehrambenih proizvoda, proizvoda mlinarstva, odnosno plastične ambalaže. Prema tome, ta tri trgovačka društva čine poduzetnika. Podnositelji zahtjeva tu tvrdnju ne smatraju spornom.

(84) Međutim, podnositelji zahtjeva tvrde da se ne može smatrati da sama braća Micula, kao fizičke osobe, čine poduzetnika u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora te da prema tome sredstva koja su im isplaćena u provedbi ili izvršenju Odluke ne čine državnu potporu. Osobito je naglašeno da se interesi braće Micula ne podudaraju s interesima tri korporativna podnositelja zahtjeva.

(85) Komisija, međutim, smatra da ta tri trgovačka društva i braća Micula zajedno čine jednu gospodarsku jedinicu za potrebe primjene pravila o državnim potporama. Prema tome, smatra se da je ta gospodarska jedinica relevantni poduzetnik.

(86) Taj zaključak počiva najprije na činjenici da je vlasništvo nad tri korporativna podnositelja zahtjeva, izravno ili neizravno, gotovo isključivo u rukama braće Micula, iz čega je vidljivo da oni imaju kontrolni interes u tim trgovačkim društvima.

(87) Drugo, tim se zaključkom u obzir uzima činjenica da korporativni podnositelji zahtjeva čine dio veće skupine trgovačkih društava, European Food and Drinks Group („EFDG"). Tijekom arbitražnog postupka braća Micula tražila su naknadu štete i za druga trgovačka društva koja čine dio EFDG-a koji je navodno pretrpio gubitke zbog mjera koje je poduzela Rumunjska i zbog kojih je došlo do postupka. Zapravo, umjesto da zatraže i zasebno kvantificiraju gubitke svakog korporativnog podnositelja zahtjeva i dvojice pojedinačnih podnositelja zahtjeva, podnositelji zahtjeva temeljili su svoj zahtjev za naknadu štete na gubicima koje je navodno pretrpio EFDG kao cjelina. Nakon što je ispitao vlasničku strukturu EFDG-a i utvrdio da braća Micula, izravno ili neizravno, posjeduju najmanje 99,96 % svih trgovačkih društava u sastavu EFDG-a za koja su braća Micula tražili odštetu (to su European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L., West Leasing S.R.L), Sud je prihvatio taj pristup i dopustio podnositeljima zahtjeva da traže naknadu štete za gubitke EFDG-a kao cjeline ([53]). Takvo ponašanje podnositeljâ zahtjeva tijekom arbitražnog postupka i odgovarajući zaključci Suda pokazuju da braća Micula i tri korporativna podnositelja zahtjeva, kao i prethodno spomenuta trgovačka društva u sastavu EFDG-a, čine jednu gospodarsku jedinicu s jedinstvenim gospodarskim interesom.

(88) Treće, karakterizacija braće Micula i njihovih trgovačkih društava kao jedne gospodarske jedinice podupire se i načinom na koji im je naposljetku Odlukom dodijeljena naknada štete. Umjesto da se naknada štete podijeli pojedinačno svakom od petorice podnositelja zahtjeva, Odlukom im je naknada štete dodijeljena „zbirno" na temelju „zajedničkog prava" na naknadu štete. Iz činjenice da su petorica podnositelja zahtjeva zajedno (tj. i korporativni podnositelji zahtjeva) od Suda zatražili da se naknada štete dodijeli samo braći Micula vidljivo je da korporativni podnositelji zahtjeva nemaju autonomiju u odnosu na braću Micula. Sud je naposljetku dopustio svakom podnositelju zahtjeva da naplati čitavi iznos dodijeljene naknade štete, a potom da se ta naknada štete razdijeli među podnositeljima zahtjeva prema njihovom nahođenju, bez obzira na štetu koju je svaki podnositelj zahtjeva u stvarnosti pretrpio.

(89) Na prethodni zaključak nisu utjecale tvrdnje podnositelja zahtjeva da se ovaj predmet mora razlikovati od presude u predmetu *Hydrotherm* jer je fizička osoba u tom predmetu bila partner koji je bio osobno odgovoran za financijske obveze različitih trgovačkih društava s kojima se smatralo da čini jedinstvenu gospodarsku jedinicu, dok braća Micula nisu osobno odgovorni u tolikoj mjeri. U svojem odgovoru Komisija podsjeća da u relevantnim stavcima svoje presude Sud Europske unije u predmetu *Hydrotherm* uopće nije spominjao osobnu odgovornost

([51]) Predmet C-170/83 *Hydrotherm* EU:C:1984:271, točka 11. Vidjeti i predmet T-137/02 *Pollmeier Malchow protiv Komisije* EU:T:2004:304, točku 50.

([52]) Predmet C-480/09 P *Acea Electrabel Produzione SpA protiv Komisije* EU:C:2010:787, točke 47. do 55.; predmet C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze SpA i ostali* EU:C:2006:8, točka 112.

([53]) Vidjeti Odluku, točke 935.–936. i 943.

predmetne fizičke osobe, nego se umjesto toga ograničio na isticanje činjenice da predmetna fizička osoba „ima potpunu kontrolu" nad predmetnim trgovačkim društvima ([54]). Kao što je već spomenuto, braća Micula temeljem svojeg vlasništva na sličan način imaju potpunu kontrolu nad korporativnim podnositeljima zahtjeva i zapravo nad ostalim relevantnim trgovačkim društvima EFDG-a.

(90) Komisija, za razliku od podnositelja zahtjeva, smatra i da je logika u pozadini presude u predmetu *Cassa di Risparmio di Firenze* jednako primjenjiva i u ovom predmetu. U toj presudi Sud Europske unije priznao je da se gospodarskom djelatnosti subjekt može baviti i izravno ili neizravno kontrolirajući operatora kao dio gospodarske jedinice koju zajedno čine. Iako Sud Europske unije priznaje da sama činjenica da netko posjeduje dionice, pa čak i kontrolni paket, nije dovoljna da se to okarakterizira kao gospodarska djelatnost subjekta koji posjeduje te dionice ako uslijed tog posjedovanja dolazi samo do iskorištavanje pravâ koja proizlaze iz statusa dioničara ili člana, kao i primanje dividendi, što su tek plodovi vlasništva nad imovinom, jasno je da je predmetna situacija drugačija. Doista, prema Sudu Europske unije „za subjekt koji na temelju kontrolnog paketa dionica u nekom trgovačkom društvu doista provodi tu kontrolu na način da se izravno ili neizravno uključi u upravljanje tim trgovačkim društvom mora se smatrati da sudjeluje u gospodarskoj djelatnosti koju provodi kontrolirani poduzetnik." ([55]). Sud Europske unije nije propustio istaknuti da „jednostavno razdvajanje poduzetnika na dva različita subjekta" ne može biti dovoljno da bi se izbjegla pravila o državnoj potpori ([56]). To se obrazloženje primjenjuje i kada je jedan od dva predmetna subjekta fizička osoba. U suprotnom dodjela potpore fizičkoj osobi koja je većinski dioničar poduzetnika ne bi se smatralo državnom potporom, čak i ako bi ta fizička osoba tu potporu mogla iskoristiti na korist poduzetnika nad kojim ima kontrolu. Doista, u ovome predmetu za potrebe primjene pravila o državnim potporama svejedno je je li naknada štete koju je Sud dodijelio zbirno svoj petorici podnositelja zahtjeva isplaćena braći Micula ili trgovačkim društvima u njihovom vlasništvu.

(91) Zaključno, Komisija smatra da su braća Micula i trojica korporativnih podnositelja zahtjeva zajedno jedinstvena gospodarska jedinica koja čini poduzetnika za potrebe primjene članka 107. stavka 1. Ugovora. Ostala trgovačka društva EFDG-a za čije je navodne gubitke braći Micula Odlukom dodijeljena naknada štete (European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L., West Leasing S.R.L) ([57]) isto tako čine dio te jedinstvene gospodarske jedinice. Konačni korisnik mjere potpore je ta jedinstvena gospodarska jedinica sastavljena od petorice podnositelja zahtjeva i tih trgovačkih društava EFDG-a.

Ekonomska prednost 1.

(92) Prednost, kako stoji u članku 107. stavku 1. Ugovora, svaka je ekonomska korist koju poduzetnik ne bi primio u uobičajenim tržišnim uvjetima, odnosno da nije bilo intervencije države. ([58]) Točni oblik mjere nije bitan da bi se utvrdilo je li njome poduzetniku dodijeljena ekonomska prednost. Pojam prednosti uključuje, primjerice, sve situacije u kojima je poduzetnih oslobođen od uobičajenih troškova svoje gospodarske djelatnosti.

(93) Sud je Odlukom podnositeljima zahtjeva dodijelio naknadu štete u iznosu od 376 433 229 RON plus kamate koju bi trebala isplatiti Rumunjska. Kako bi se u potpunosti razumjelo zašto se provedbom ili izvršenjem Odluke podnositeljima zahtjeva dodjeljuje ekonomska prednost, dobro je prvo ispitati na temelju čega je Sud u toj Odluci utvrdio da bi se podnositeljima zahtjeva trebala isplatiti naknada štete.

(94) Nakon što je odlučio da je Rumunjska prekršila BIT, Sud je objasnio da se mora dodijeliti odšteta na temelju načela da se „podnositelja zahtjeva mora vratiti u onaj položaj u kojem bi ‚najvjerojatnije' bio da nije bilo međunarodne štete" ([59]). U nastavku je objasnio da se samo gubici koji su posljedično povezani s djelom uslijed kojeg je nastala međunarodna šteta mogu nadoknaditi odštetom te da „svi prekršaji BIT-a koje navode podnositelji zahtjeva proizlaze iz iste činjenice: preuranjenog ukidanja poticaja [iz EGO-a 24.] ili su u izravnoj vezi s tim preuranjenim ukidanjem" ([60]). Prilikom procjenjivanja točnog iznosa odštete za podnositelje zahtjeva Sud je uzeo u obzir jesu li gubici nastali u stvarnosti i jesu li izravno povezani s ukidanjem programa poticaja. Primjerice, u pogledu odštete

([54]) Predmet C-170/83 *Hydrotherm* EU:C:1984:271, točka 10.
([55]) Predmet C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze SpA i ostali* EU:C:2006:8, točka 112.
([56]) Predmet C-222/04 *Cassa di Risparmio di Firenze SpA i ostali* EU:C:2006:8, točka 114.
([57]) Vidjeti uvodne izjave 87. i 88.
([58]) Predmet C-39/94 *SFEI i ostali* EU:C:1996:285, točka 60.; Predmet C-342/96 *Španjolska protiv Komisije* EU:C:1999:210, točka 41.
([59]) Odluka, točka 917.
([60]) Odluka, točka 928.

za povećanu cijenu šećera Sud smatra sljedeće ([61]): „Na odgovarajući je način dokazano postojanje štete kao i uzročna veza između ukidanja poticaja i pretrpljene štete. Nije sporno da su kao posljedicu ukidanja olakšice za sirovine podnositelji zahtjeva morali platiti veću cijenu za šećer koji su kupili nakon veljače 2005."

(95) U svjetlu tih razmatranja jasno je da provedbom ili izvršenjem Odluke Rumunjska podnositeljima zahtjeva dodjeljuje iznos koji točno odgovara prednostima predviđenim u okviru ukinutog programa EGO 24. od trenutka njegovog ukidanja (22. veljače 2005.) do njegovog predviđenog isteka (1. travnja 2009.). Točnije, provedbom ili izvršenjem Odluke *de facto* se nadoknađuju troškovi carine na uvezeni šećer i ostale sirovine u razdoblju od 22. veljače 2005. do 31. ožujka 2009. kao i troškovi carine na uvezeni šećer koje bi podnositelji zahtjeva izbjegli da su imali mogućnost stvarati zalihe šećera prije isteka olakšica iz EGO-a 24. predviđenog za 31. ožujka 2009. Osim toga, kako bi osigurao da podnositelji zahtjeva ostvare punu korist od iznosa koji odgovara iznosu ukinutog programa i da ih se vrati „u onaj položaj u kojem bi ‚najvjerojatnije' bili" Sud je dodijelio i kamate i naknadu štete za navodni gubitak mogućnosti i gubitak dobiti. ([62]) Provedbom ili izvršenjem odluke zapravo se ponovno uspostavlja situacija u kojoj bi podnositelji zahtjeva najvjerojatnije bili da nije došlo do ukidanja programa EGO 24.

(96) Prema tome, provedbom ili izvršenjem Odluke podnositeljima zahtjeva dodjeljuje se ekonomska prednost koja inače ne bi bila dostupna na tržištu. Najprije, troškovi sirovina kao materijala potrebnih za završne proizvode redoviti su troškovi poslovanja poduzetnika pa im se otklanjanjem dijela njihovih redovitih troškova poslovanja dodjeljuje jasna prednost. Drugo, dodjeljivanje podnositeljima zahtjeva naknade za gubitak dobiti jer su sami morali snositi vlastite troškove poslovanja također čini ekonomsku prednost koja nije dostupna u redovnim tržišnim uvjetima i u odsutnosti Odluke; u redovnim tržišnim uvjetima poduzetnik bi sam morao snositi troškove svoje gospodarske djelatnosti pa prema tome ne bi ostvario tu dobit. Treće, plaćanjem kamata podnositeljima zahtjeva na plaćanja koja su im navodno pripadala u prošlosti, ali koja su sama okvalificirana kao plaćanja kojima se dodjeljuje prednost, dodjeljuje se zasebna i dodatna prednost. Ponovno, u redovnim tržišnim uvjetima i u odsutnosti Odluke poduzetnik bi morao snositi svoje redovne troškove poslovanja, ne bi ostvarivao navodno izgubljenu dobit te prema tome ne bi bio u mogućnosti ostvariti kamatu na tu glavnicu. Zapravo, ukidanjem programa EGO 24. Rumunjska je ponovno uspostavila redovne uvjete tržišnog natjecanja na tržištu na kojem posluju podnositelji zahtjeva pa se svakim pokušajem da se podnositeljima zahtjeva nadoknadi šteta nastala kao posljedica ukidanja poticaja iz EGO-a 24. dodjeljuje prednost koja nije dostupna u tim redovitim tržišnim uvjetima.

(97) Pokušaji podnositelja zahtjeva da odvoje naknadu štete od ukidanja poticaja iz programa EGO 24. nisu uvjerljivi. Podnositelji zahtjeva smatraju: „[U] aktualnom predmetu Sud ICSID-a zaključio je da je odluka da se poštuju pravila EU-a o državnim potporama u skladu s obvezama Rumunjske koje proizlaze iz BIT-a te nije dodijelio odštetu podnositeljima zahtjeva na temelju toga. Umjesto toga, Sud ICSID-a dodijelio je odštetu za štetno djelovanje rumunjske države koje se sastoji u ostavljanju na snazi obveza nametnutih u okviru EGO-a 24. nakon povlačenja programa i netransparentnom ponašanju prema ulagačima."

(98) Taj opis Odluke nije točan i u svakom slučaju njime se ne razmatra učinke provedbe/izvršenja Odluke. Već je istaknuto da je Sud smatrao da su navodna kršenja BIT-a posljedica „preuranjenog ukidanja poticaja ili su u izravnoj vezi s tim preuranjenim ukidanjem" ([63]) te je dodijelio odštetu za gubitak nastao izravno uslijed ukidanja programa potpore. Već je ranije navedeno da je Sud izjavio da ([64]): „[O]pozivom poticaja iz EGO-a 24. prije 1. travnja 2009. Rumunjska nije djelovala nerazumno ili u lošoj vjeri (izuzev činjenice da je [Rumunjska] djelovala nerazumno zadržavanjem obveza ulagača nakon ukidanja poticaja). Sud, međutim, većinom glasova zaključuje da je Rumunjska narušila legitimna očekivanja podnositeljâ zahtjeva da će ti poticaji biti dostupni, u sadržajno istom obliku, do 1. travnja 2009. Osim toga, Rumunjska nije djelovala transparentno jer podnositelje zahtjeva nije pravovremeno obavijestila da će taj režim biti ukinut prije isteka dogovorenog razdoblja. Kao posljedicu toga, Sud zaključuje da Rumunjska nije „osigurala pošteno i pravedno postupanje s ulaganjima podnositelja zahtjeva u smislu članka 2. stavka 3. BIT-a."

([61]) Odluka, točka 953.
([62]) Vidjeti uvodnu izjavu 27. za opis iznosa iz arbitražne odluke.
([63]) Odluka, točka 928.
([64]) Odluka, točka 872.

(99) U svjetlu tog zaključka, ne može se tvrditi, kao što to čine podnositelji zahtjeva, da je Sud utvrdio da Rumunjska svojom odlukom da poštuje pravila Unije o državnim potporama ukidanjem EGO-a 24. nije prekršila BIT ili da nije dodijelio odštetu na temelju toga. ([65]) Komisija napominje da je u obrazloženju svoje odluke da dodijeli naknadu štete za povećane cijene i gubitak mogućnosti da se prikupljaju zalihe, kao i za gubitak dobiti, Sud naveo samo štetu koja je podnositeljima zahtjeva nastala zbog ukidanja poticaja iz programa EGO 24. ([66]). Ponajprije, Sud nije spominjao svoj zaključak da je Rumunjska djelovala nerazumno ostavljanjem na snazi obveza ulagača u okviru programa EGO 24. ili time što nije djelovala transparentno, niti je na temelju toga dodijelio dodatnu odštetu.

Ekonomska prednost 2.: Odšteta i državna potpora

(100) Nadalje, postojanje prednosti, suprotno tvrdnjama podnositeljâ zahtjeva, nije isključeno činjenicom da iz plaćanja naknade koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva provedbom ili izvršenjem Odluke proizlazi plaćanje naknade za štetu. Središnje pitanje u tom smislu je jesu li načela utvrđena u presudi Suda Europske unije u predmetu *Asteris* ([67]) primjenjiva na aktualni predmet. U svojoj presudi u predmetu *Asteris* Sud Europske unije iznio je da se državna potpora „po svojoj pravnoj prirodi suštinski razlikuje od odštete za koju se nacionalnim nadležnim tijelima može narediti da je plate pojedincima za štetu koju su uzrokovali tim pojedincima" ([68]). Podnositelji zahtjeva smatraju da aktualni predmet točno odgovara sudskoj praksi iz ovoga predmeta te da svaki pokušaj Komisije da predmet *Asteris* razdvoji od aktualnog predmeta nije uvjerljiv. Komisija se ne slaže s tim stajalištem.

(101) Komisija navodi, najprije, da je predmet *Asteris* proistekao iz znatno drugačijeg konteksta od aktualnog predmeta. U prethodnom predmetu Sud Europske unije donio je presudu kao odgovor na zahtjev za donošenje odluke o prethodnom pitanju grčkog suda prema kojem je Sud Europske unije zamoljen da se izjasni o nadležnosti sudova država članica da se bave zahtjevima za odštetom koje pojedinci pokrenu protiv nacionalnih upravnih tijela u pogledu neplaćanja potpore u okviru zajedničke poljoprivredne politike Unije. Neplaćanje potpore nije bilo posljedica prekršenog obećanja grčkih upravnih tijela da će dodijeliti tu potporu, nego posljedica toga što je Komisija u uredbu uključila tehničke pogreške. Oštećeni poduzetnici već su bili pokrenuli tužbu za naknadu štete protiv Komisije pred Sudom Europske unije koji je tu tužbu odbacio kao neosnovanu. U odgovoru na zahtjev za donošenje odluke o prethodnom pitanju Sud Europske unije naveo je u svojoj presudi da s obzirom da je prethodno odbacio tužbu za naknadu štete koja je podignuta protiv Komisije, svaka tužba za naknadu štete protiv grčke države trebala bi biti utemeljena na drugačijim razlozima od tužbe pokrenute protiv Komisije koju je on odbacio, odnosno na štetnom djelovanju samih grčkih upravnih tijela. Ponajprije, Sud Europske unije nije izjavio da dodjela odštete jednake iznosu nezakonite državne potpore koja je obećana, ali nije isplaćena, ne bi sama činila državnu potporu. Prema tome, iz presude u predmetu *Asteris* ne proizlazi da je svaka dodjela odštete automatski izvan područja primjene prava Unije o državnim potporama, kako to, čini se, smatraju podnositelji zahtjeva. Upravo suprotno, u predmetima u pogledu odgovornosti proizašle iz štetnog djelovanja nacionalnih upravnih tijela nikakva se prednost ne dodjeljuje poduzetniku kada se takvom odgovornosti samo osigurava da se oštećenoj strani da ono na što ima pravo, kao što bi bio slučaj za bilo kojeg poduzetnika, u skladu s općim pravilima građanske odgovornosti u toj državi članici. Naknada koja se dodjeljuje temeljem tih općih pravila o građanskoj odgovornosti razlikuje se od državne potpore jer ne može rezultirati time da oštećeni pojedinac nakon primanja naknade štete bude u boljem položaju od početnog.

(102) Drugo, da bi naknada štete bila izvan područja primjene pravila Unije o državnim potporama u okviru sudske prakse iz predmeta *Asteris* mora se temeljiti na općem pravilu u pogledu naknade štete ([69]). U aktualnom predmetu naknada štete dodijeljena je podnositeljima zahtjeva na temelju BIT-a sklopljenog između država članica EU-a kojeg Komisija smatra nevažećim od pristupanja Rumunjske Uniji. Komisija je sustavno zauzimala stajalište da su BIT-ovi sklopljeni između država članica EU-a, poput BIT-a na kojem podnositelji zahtjeva temelje svoj zahtjev ([70]), u suprotnosti s pravom Unije s obzirom na to da nisu sukladni s odredbama Ugovorâ Unije te bi ih prema tome

([65]) Sud je zaključio da su ukidanjem poticaja iz programa EGO 24. narušena zakonita očekivanja podnositelja zahtjeva prije negoli je uopće razmatrao razumnost ili transparentnost mjera Rumunjske (Odluka, točke 725. i 726.; razumnost i transparentnost razmatrani su samo u točkama 727. i dalje, odnosno u točkama 837. i dalje). Prema tome, nema temelja da bi se tvrdilo, kako to čine podnositelji zahtjeva, da je zaključak Suda o kršenju BIT-a bio uvjetovan nerazumnošću ostavljanja na snazi obveza ulagača iz programa EGO 24. ili nedovoljnom transparentnosti mjera koje je Rumunjska provela.

([66]) Odluka, točke 953., 961., 971., 984., 1 016., 1 020., 1 136.

([67]) Spojeni predmeti 106/87 do 120/87 *Asteris* EU:C:1988:457.

([68]) Spojeni predmeti 106/87 do 120/87 *Asteris* EU:C:1988:457, točka 23.

([69]) Vidjeti Odluku Komisije od 16. lipnja 2004. o potpori Nizozemske u korist Akzo-Nobela kako bi se prijevoz klora sveo na najmanju mjeru (predmet N 304/2003), Kratka obavijest u SL C 81, 2.4.2005., str. 4.; vidjeti i Odluku Komisije od 20. prosinca 2006. o potpori Nizozemske za premještanje trgovačkog društva Steenbergen za rastavljanje automobila (predmet N 575/05), Kratka obavijest u SL C 80, 13.4.2007., str. 1.

([70]) Iz istih razloga Komisija bi nevažećim smatrala i BIT-ove sklopljene između država članica EU-a koji su u temelju arbitražnih postupaka navedenih u bilješci 53. zahtjeva.

trebalo smatrati nevažećima ([71]). Komisija je opetovano iznosila to svoje stajalište državama članicama, uključujući predmetne države članice.

(103) Treće, Komisija napominje da je svrha Odluke podnositeljima zahtjeva nadoknaditi poticaje koje im je Rumunjska obećala u okviru EGO-a 24. (izmijenjenog EGO-om 75.), ali je Unija od nje zatražila da ih ukine kako bi završila pregovore za pristupanje Uniji. Prema tome, za razliku od predmeta *Asteris* razlog zbog kojeg podnositelji zahtjeva traže naknadu u ovom predmetu ja taj da su im uskraćeni poticaji koje im je Rumunjska obećala dodijeliti kršeći pri tome svoje obveze iz članka 64. Europskog sporazuma i Zakona br. 143/1999 kako ga je protumačilo rumunjsko Vijeće za tržišno natjecanje u Odluci br. 244/2000 o nedodjeljivanju nezakonite državne potpore. Međutim, kako je objasnio nezavisni odvjetnik Ruiz-Jarabo Colomer ([72]), dodjela odštete koja je iznosom jednaka zbroju potpora koje su trebale biti dodijeljene činila bi neizravnu dodjelu državne potpore za koju se smatra da je nezakonita i nespojiva s unutarnjim tržištem. Slijedom toga, Opći sud smatra da klauzule o odšteti u pogledu povrata državne potpore čine državnu potporu ([73]). Osim toga, u presudi u predmetu *Lucchini* Sud Europske unije iznio je stav da je nacionalni sud spriječen primijeniti nacionalno pravo ako bi primjena tog prava imala učinak da „naruši primjenu prava Zajednice u onoj mjeri u kojoj bi to učinilo nemogućim povrat državne potpore koja je dodijeljena na način da je prekršeno pravo Zajednice" ([74]).

(104) Pokušaji podnositelja zahtjeva da odijele te predmete od aktualnog predmeta nisu uvjerljivi. Ono što je bitno nije to da se točne činjenice iz tih predmeta razlikuju od činjenica u aktualnom predmetu, nego načelo iz tih predmeta prema kojem se nacionalno pravo, uključujući aranžmane u pogledu odgovornosti iz nacionalnog prava, ne može primijeniti onda kada bi to narušilo primjenu prava Unije o državnim potporama i tako naposljetku rezultiralo dodjelom nezakonite državne potpore. U tom svjetlu, predmetom *Asteris* ne izuzimaju se odštete dodijeljene kao naknada za povrat nezakonite državne potpore ili za neprimanje nezakonite državne potpore. Komisija smatra da se to isto načelo primjenjuje kada odgovornost proizlazi iz prava međunarodnih sporazuma sklopljenih između dvije države članice (poput BIT-ova sklopljenih među državama članicama) uslijed čije primjene dolazi do dodjele državne potpore. Kada bi primjena sporazuma sklopljenog između država članica EU-a od strane države članice narušila primjenu prava Unije, ta država članica mora podržati pravo Unije s obzirom na to da primarno pravo Unije, poput članaka 107. i 108. Ugovora, ima prednost pred međunarodnim obvezama te države članice.

(105) Tvrdnja podnositelja zahtjeva da nikada nije donesena valjana službena odluka kojom se utvrđuje da EGO 24. čini nezakonitu državnu potporu niti da su ti poticaji nespojivi s unutarnjim tržištem u tom smislu nije bitna s obzirom na to da su provedba/izvršenje Odluke, a ne poticaji za ulaganja obećani u okviru EGO-a 24., ti koji čine spornu mjeru i temelj su ove Odluke. Doista, s obzirom na to da je EGO 24. ukinut 22. veljače 2005. te da nakon tog datuma u okviru tog zakona nikada nije isplaćena nikakva potpora, niti rumunjsko Vijeće za tržišno natjecanje niti Komisija nisu mogli donijeti službenu odluku u kojoj se zaključuje da iz primjene EGO-a 24. proizlazi nespojiva državna potpora u razdoblju od 22. veljače 2005. i 1. travnja 2009., što je razdoblje za koje je podnositeljima zahtjeva Odlukom dodijeljena naknada štete.

(106) Iz tog istog razloga nema potrebe da Komisija donosi službenu odluku o postojanju državne potpore u predmetima u kojima nacionalni sud ili arbitražni sud dodijeli naknadu štete koju treba platiti država članica za povlačenje mjere potpore. U članku 107. stavku 1. Ugovora stoji opća zabrana dodjeljivanja državne potpore „u bilo kojem obliku". Prema tome, konkretni oblik mjere nije bitan prilikom utvrđivanja dodjeljuje li se njome ekonomska prednost poduzetniku ([75]). Prema tome, ako je državna potpora dodijeljena provedbom ili izvršenjem

([71]) Vidjeti odgovor povjerenika De Gucht na usmeno parlamentarno pitanje O-000043/2013/rev.1 u kojem je izjavio „*Komisija se slaže da bilateralni i investicijski sporazumi (BIT-ovi) između država članica EU-a nisu u skladu s pravom EU-a*", rasprava na plenarnoj sjednici od 22. svibnja 2013. Vidjeti, dalje, Radni dokument službi Komisije od 3. veljače 2012. o kretanjima kapitala i ulaganjima u EU-u – Dokument službi Komisije o nadzoru tržišta, SWD(2012)6 završna verzija, str. 13. Vidjeti i Radni dokument službi Komisije od 15. travnja 2013. o slobodnom kretanju kapitala u EU-u, SWD(2013)146 završna verzija, stranice 11. i 14.; Radni dokument službi Komisije od 18. ožujka 2014. o slobodnom kretanju kapitala u EU-u, SWD(2014)115 završna verzija, str. 12.; i dokument Europske komisije, Aktivnosti nadzora i analiza, Bilateralni sporazumi o ulaganju između država članica EU-a (BIT-ovi između država članica EU-a), 2012.; dostupan na: http://ec.europa.eu/internal_market/capital/analysis/monitoring_activities_and_analysis/index_en.htm.

([72]) Mišljenje od 28. travnja 2005. u spojenim predmetima C-346/03 iC-529/03 *Atzori* ECLI:EU:C:2005:256, točka 198.

([73]) Predmet T-384/08 *Elliniki Nafpigokataskevastiki AE Chartofylakeiou* protiv Komisije EU:T:2011:650 i Predmet T-565/08 *Corsica Ferries protiv Komisije* EU:T:2012:415, točke 23., 114. i 120. do 131. Po analogiji vidjeti i predmet C-111/10 *Komisija protiv Vijeća* EU:C:2013:785, točku 44.

([74]) Predmet C-119/05 *Lucchini* EU:C:2007:434, točka 59.

([75]) Predmet C-280/00 *Altmark Trans* EU:C:2003:415, točka 84.

presude ili odlukom, a Komisija smatra da se o tome radi u slučaju Odluke, Komisija upravo u vezi s tom provedbom ili izvršenjem mora pokazati da je ispunjen svaki od uvjeta iz članka 107. stavka 1. Ugovora i da je potpora nespojiva s unutarnjim tržištem.

(107) U svakom slučaju Komisija podsjeća da su nakon opoziva EGO-a 24. rumunjsko Vijeće za tržišno natjecanje, nekoliko Zajedničkih stajališta Unije i rumunjska vlada zaključili da iz primjene EGO-a 24. proizlazi nezakonita državna potpora temeljem Europskog sporazuma, Odluke br. 4/2000 Vijeća za pridruživanje EU-a i Rumunjske, Zakona br. 143/99 i *acquis communautairea*. Osim toga, Odluka br. 244/2000 rumunjskog Vijeća za tržišno natjecanje nikada nije bila osporena niti poništena, samo ju je ignorirao rumunjski zakonodavac donošenjem EGO-a 75. suprotno odredbama Zakona br. 143/1999 o državnoj potpori te prema tome zanemarujući svoje obveze u okviru Europskog sporazuma i Odluke br. 4/2000 Vijeća za pridruživanje EU-a i Rumunjske. Unija je potom inzistirala da Rumunjska postupi u skladu s tom odlukom, svojim obvezama iz Europskog sporazuma i *acquis communautairea* u kontekstu pristupnih pregovora, a što je ona i učinila opozivom EGO-a 24.

(108) Iz prethodno navedenih razloga Komisija zaključuje da plaćanje naknade štete, koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva, provedbom ili izvršenjem Odluke čini ekonomsku prednost u korist podnositelja zahtjeva koju ne bi ostvarili u redovnim tržišnim uvjetima.

Selektivnost

(109) Ne čine sve mjere kojima se nekom poduzetniku dodjeljuje ekonomska prednost državnu potporu, već samo one kojima se na selektivan način dodjeljuje ekonomska prednost određenim poduzetnicima ili kategorijama poduzetnika ili određenim gospodarskim sektorima.

(110) Odlukom se dodjeljuje naknada štete samo podnositeljima zahtjeva. Prema tome, plaćanjem te naknade štete, bilo provedbom ili izvršenjem Odluke, Rumunjska dodjeljuje prednost samo podnositeljima zahtjeva. Ta je mjera prema tome selektivna.

(111) Osim toga, kako proizlazi iz presude u predmetu *Asteris*, naknadom štete neće se selektivno dodijeliti korist pojedinačnom poduzetniku samo u onoj mjeri u kojoj naknada proizlazi iz primjene općeg pravila u pogledu odgovornosti vlade na koju se može pozvati svaki pojedinac, tako da se isključuje da je dodijeljenom naknadom dodijeljena selektivna korist određenim skupinama u društvu. Sporna mjera, koja proizlazi iz primjene odredaba BIT-a, ne ispunjava taj zahtjev iz svih razloga u aktualnom predmetu.

(112) Najprije, BIT-om se to pravo na naknadu štete dodjeljuje samo određenoj skupini ulagača, tj. ulagačima iz dviju država članica obuhvaćenim BIT-om sklopljenim između država članica EU-a, tj. Švedske i Rumunjske. Prema tome, svi ulagači sa sjedištem u Uniji koji su u sličnoj situaciji ne bi mogli zatražiti odštetu na temelju tog BIT-a, koja bi odgovarala poticajima koji su obećani u okviru ukinutog programa potpore EGO 24., već samo ulagači koji imaju određeno državljanstvo. Prema tome, u onoj mjeri u kojoj plaćanje odštete dodijeljene nekom ulagaču temeljem BIT-a odgovara dodjeli prednosti, ta je prednost selektivna. U pogledu tvrdnje podnositelja zahtjeva da je Komisija ranije prepoznala opći karakter koristi iz BIT-a (vidjeti uvodnu izjavu 66.), izjava koju su podnositelji zahtjeva naveli kao potporu te tvrdnje zapravo uopće nije izjava Komisije, nego izvadak iz studije koju je pripremio vanjski ugovorni suradnik za Odjel politika Glavne uprave Europskog parlamenta za vanjske politike. Drugo, da bi se odbacila svaka sumnja u pogledu vlasništva nad mišljenjima iznesenim u toj studiji, ona sadržava i izjavu o odricanju od odgovornosti u kojoj se navodi da autor snosi potpunu odgovornost za iznesena mišljenja te da ona ne odražavaju službeno stajalište Europskog parlamenta. Izjava iz tog izvješća ne može se pripisati Komisiji i nije relevantna za aktualni predmet.

(113) Drugo, spornom mjerom podnositeljima zahtjeva dodjeljuje se odšteta za ukidanje investicijskih poticaja koji su sami po sebi selektivne prirode. Doista, poticaji iz EGO-a 24. bili su dostupni samo poduzetnicima koji su ulagali u određenim regijama. Prema tome, naknada koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva trebala bi se sama po sebi smatrati selektivnom jer odgovara prednostima koje su obećane u okviru ukinutog programa EGO 24.

(114) U svakom slučaju, Komisija smatra da je BIT na temelju kojeg je Sud podnositeljima zahtjeva dodijelio naknadu postao nevažeći nakon pristupanja Rumunjske Uniji, tako da se ne može smatrati da čini temelj za opće pravilo u pogledu odgovornosti vlade na koje se može pozvati svaki ulagač.

(115) Iz svih gore navedenih razloga Komisija zaključuje da se provedbom ili izvršenjem Odluke podnositeljima zahtjeva dodjeljuje selektivna prednost.

Državna sredstva

(116) Samo prednosti koje se dodjeljuju izravno ili neizravno iz državnih sredstava mogu činiti državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora. U aktualnom predmetu Rumunjska je već djelomično provela Odluku prebijanjem dijela naknade štete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva s porezom koji je jedan od podnositelja zahtjeva dugovao rumunjskoj državi. Osim toga, sudski izvršitelj zaplijenio je sredstva s državnih računa kako bi podmirio neplaćena potraživanja podnositeljâ zahtjeva koja su proizašla iz Odluke. Izravna plaćanja iz državnog proračuna, odricanje od prihoda države otpisivanjem poreznog duga ili prijenos druge državne imovine (poput dionica u drugim poduzetnicima ili prijenosa zaplijenjene imovine) na podnositelje zahtjeva, bilo da se radi o dobrovoljnom izvršenju ili izvršenju na temelju sudskog naloga – sve se to smatra mjerama koje se financiraju iz državnih sredstava.

Mogućnost pripisivanja odgovornosti

(117) Da bi selektivna prednost činila potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora, mora je se, između ostalog, moći pripisati državi ([76]). U aktualnom predmetu podnositelji zahtjeva tvrde da s obzirom na to da je provedba Odluke „automatska i prisilna posljedica obveza Rumunjske u okviru Konvencije ICSID-a, jasno je da se ona ne može pripisati državi pa prema tome ne može činiti državnu potporu". Srž argumenta kojeg su iznijeli podnositelji zahtjeva je da se s obzirom na to da je Rumunjska temeljem obveza iz međunarodnog prava dužna provesti Odluku, ta provedba ne može pripisati državi. Komisija se ne slaže s tom argumentacijom i smatra da je mjera pripisiva Rumunjskoj iz sljedećih razloga.

(118) Komisija na početku napominje da su slobodnom voljom Rumunjske da sklopi BIT, osobito njegov članak 7., stvoreni uvjeti za selektivnu prednost koja proizlazi iz Odluke kako je objašnjeno u uvodnim izjavama 110. i dalje.

(119) Osim toga, ako Rumunjska svojevoljno provede Odluku plaćanjem naknade štete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva, nema sumnje u to da je ta mjera pripisiva rumunjskoj državi. To je, bez sumnje, slučaj s dijelom odštete koja je Odlukom dodijeljena podnositeljima zahtjeva, a koju je Rumunjska prebila s porezom koji duguje jedan od podnositelja zahtjeva, odnosno S.C. European Food S.A. To je slučaj i s odlukom Rumunjske da svojevoljno plati nepodmirenu odštetu koju je dodijelio Sud.

(120) Naposljetku, svaki čin rumunjskih državnih tijela pripisiv je Rumunjskoj. Ta tijela uključuju vladu države članice i druga javna tijela. Prije svega, i domaći sudovi neke države i sudski izvršitelji te ovrhovoditelji imaju se smatrati tijelima te države te su prema tome temeljem članka 4. stavka 3. Ugovora o Europskoj uniji po svojoj dužnosti obvezni iskreno surađivati s Unijom. Prema tome, mjere domaćih sudova i sudskih izvršitelja te ovrhovoditelja pripisive su rumunjskoj državi, pa ako je Rumunjska temeljem Odluke primorana podnositeljima zahtjeva isplatiti odštetu mjerama koje poduzimaju njezini sudovi ili sudski izvršitelji i ovrhovoditelji, te su mjere također pripisive rumunjskoj državi. Pravo Unije priznaje samo usko izuzeće od tog općeg načela u pogledu pripisivosti: mjera nije pripisiva nekoj državi članici ako je ta država članica temeljem prava Unije obvezna provesti tu mjeru bez ikakvog diskrecijskog prava. U tom slučaju mjera proizlazi iz akta u okviru zakonodavstva Unije i nije pripisiva državi. Međutim, nije sporno da Rumunjska temeljem prava Unije nije obvezna provesti Odluku. Prema tome, svaka odluka da se provede ili izvrši Odluka koju donesu rumunjska vlada ili domaći rumunjski sudovi pripisiva je rumunjskoj državi.

(121) U svjetlu gore navedenog, Komisija zaključuje da je mjera pripisiva Rumunjskoj.

Narušavanje tržišnog natjecanja i učinak na trgovinu

(122) Za mjeru koju dodjeljuje država smatra se da narušava ili prijeti narušavanjem tržišnog natjecanja kada ima potencijal popraviti natjecateljski položaj primatelja u odnosu na položaj drugih poduzetnika s kojima se natječe ([77]). Iz svih praktičnih razloga pretpostavlja se da je došlo do narušavanje tržišnog natjecanja u smislu članka 107. Ugovora čim država poduzetniku dodijeli financijsku prednost u liberaliziranom sektoru u kojem postoji ili bi moglo postojati tržišno natjecanje. Prednost koja je dodijeljena poduzetniku i kojom se narušava tržišno natjecanje obično ima potencijal i da utječe na trgovinu među državama članicama. Do utjecaja na trgovinu među državama članicama dolazi kada se nekom mjerom jača konkurentski položaj poduzetnika korisnika u odnosu na druge poduzetnike koji se natječu u trgovini unutar Zajednice ([78]).

([76]) Predmet T-351/02 *Deutsche Bahn AG protiv Komisije* EU:T:2006:104, točka 101.
([77]) Predmet 730/79 *Phillip Morris* EU:C:1980:209, točka 11. Spojeni predmeti T-298/97, T-312/97 itd. *Alzetta* EU:T:2000:151, točka 80.
([78]) Predmet T-288/97 *Friuli Venezia Giulia* EU:T:2001:115, točka 41.

(123) Komisija je već zaključila (vidjeti uvodne izjave 81. i dalje) da su podnositelji zahtjeva zajedno jedinstvena gospodarska jedinica koja potom čini relevantnog poduzetnika za potrebe primjene pravila Unije o državnim potporama. Taj poduzetnik djeluje na liberaliziranom tržištu natječući se s drugim poduzetnicima. Komisija je također zaključila da bi se plaćanjem odštete podnositeljima zahtjeva, bilo provedbom ili izvršenjem Odluke, poboljšao konkurentski položaj u odnosu na druge poduzetnike s kojima se natječu, a koji nisu primili sličnu odštetu za povlačenje nezakonite državne potpore. Naknada štete predviđena Odlukom temelji se na iznosu koji odgovara zbroju carine na sirovine, gubitka dobiti i kamata na ukupni iznos dodijeljene odštete. Trošak sirovina kao ulaznih materijala za završne proizvode čini redoviti trošak poslovanja poduzetnika. Oslobađanjem podnositelja zahtjeva od dijela njihovih redovitih troškova poslovanja dodjeljuje im se jasna prednost, baš kao i naknadom podnositeljima zahtjeva za izgubljenu dobit te plaćanjem kamata. Podnositelji zahtjeva bave se proizvodnjom prehrambenih proizvoda, proizvoda mlinarstva i plastične ambalaže. Za sve te proizvode postoji liberalizirano tržište tako da svaka prednost koja se dodijeli podnositeljima zahtjeva ima potencijal da naruši tržišno natjecanje. S obzirom na to da se proizvodima koje podnositelji zahtjeva primarno proizvode može trgovati i doista se trguje među državama članicama, jasno je da svaka prednost koja se dodijeli podnositeljima zahtjeva ima i potencijal da utječe na trgovinu među državama članicama.

(124) Komisija napominje da podnositelji zahtjeva u svojim tvrdnjama kojima poriču narušavanje tržišnog natjecanja samo ponavljaju izjave da se braća Micula ne mogu smatrati poduzetnikom te da se provedbom Odluke podnositeljima zahtjeva ne bi dodijelila nikakva prednost. Na obje je tvrdnje prethodno već detaljno odgovoreno (vidjeti uvodne izjave 81. i dalje i 92. i dalje) te nisu potrebne nikakve daljnje primjedbe.

Zaključak

(125) Iz prethodno navedenih razloga Komisija smatra da plaćanje naknade štete koju je podnositeljima zahtjeva dodijelio Sud čini državnu potporu za potrebe članka 107. stavka 1. Ugovora.

7.2. **Primjenom pravila o državnim potporama ne utječe se na prava i obveze zaštićene člankom 351. Ugovora**

(126) U članku 351. Ugovora stoji da „[o]dredbe Ugovorâ ne utječu na prava i obveze koje proizlaze iz sporazuma sklopljenih […] za države pristupnice, prije datuma njihova pristupanja, a koje su sklopile jedna ili više država članica s jedne strane te jedna ili više trećih zemalja s druge strane.” U aktualnom predmetu prava i obveze na koje se podnositelji zahtjeva oslanjaju su one koje proizlaze iz BIT-a.

(127) Jasno je iz formulacije članka 351. Ugovora da se ne primjenjuje na aktualni predmet s obzirom na to da je BIT sporazum sklopljen između dvije države članice Unije, Švedske i Rumunjske, a ne sporazum „koji su sklopile jedna ili više država članica s jedne strane te jedna ili više trećih zemalja s druge strane.” Prema tome, primjenom pravila o državnim potporama u aktualnom predmetu ne utječe se na prava i obveze zaštićene člankom 351. Ugovora.

(128) U tom kontekstu Komisija podsjeća da se u okviru prava Unije različita pravila primjenjuju s jedne strane na BIT-ove koje su sklopile jedna ili više država članica te, s druge strane, na BIT-ove koje su sklopile neka država članica Unije i treća zemlja. U slučaju BIT-ova koje su sklopile države članice EU-a, Komisija smatra da takvi sporazumi nisu u skladu s pravom Unije, odredbama Ugovora Unije te bi ih prema tome trebalo smatrati nevažećim. Nasuprot tome, BIT-ovi koje neka država članica Unije sklopi s nekom trećom zemljom uređeni su Uredbom (EU) br. 1219/2012 Europskog parlamenta i Vijeća ([79]) kojom se uspostavljaju prijelazni aranžmani za bilateralne sporazume o ulaganjima između država članica i trećih zemalja dok se ti sporazumi progresivno ne zamijene sporazumima Unije na istu temu, a u svjetlu isključive nadležnosti Unije u pogledu zajedničke trgovinske politike u okviru koje se nalaze i izravna strana ulaganja ([80]).

(129) I Rumunjska je strana u multilateralnoj Konvenciji ICSID-a kojoj je pristupila prije svojeg pristupanja Uniji. Međutim, budući da nijedna treća zemlja koja je ugovorna strana Konvencije ICSID-a nije strana u BIT-u koji je predmet ovog postupka, članak 351. nije relevantan za ovaj predmet.

([79]) Uredba (EU) br. 1219/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o uspostavi prijelaznih aranžmana za bilateralne sporazume o ulaganjima između država članica i trećih zemalja (SL L 351, 20.12.2012., str. 40.).

([80]) Članak 3. stavak 1. točka (e) Ugovora.

7.3. **Nova potpora**

(130) U članku 107. stavku 1. stoji da je državna potpora u načelu nespojiva s unutarnjim tržištem. Ako Komisija nije proglasila neku mjeru potpore spojivom s unutarnjim tržištem, države članice ne smiju primjenjivati mjere državne potpore. U skladu s člankom 108. stavkom 3. Ugovora država članica mora obavijestiti Komisiju o svim planovima za dodjelu ili izmjenu potpora i ne primjenjuje predloženu mjeru sve dok Komisija ne donese konačnu odluku o spojivosti te mjere s unutarnjim tržištem.

(131) Obveza da se mjere potpore ne primjenjuju dok Komisija ne donese konačnu odluku o spojivosti tih mjera potpore s unutarnjim tržištem primjenjuje se, naravno, samo ako su te mjere potpore primijenjene nakon stupanja na snagu Ugovora za predmetnu državu članicu. Ugovor za Rumunjsku stupio na snagu 1. siječnja 2007.

(132) Podnositelji zahtjeva ne slažu se da bi provedba ili izvršenje Odluke činili „novu potporu" u smislu članka 1. točke (c) Uredbe (EZ) br. 659/1999. Tvrde da bi čak i da je ocjena Komisije točna, što nije, te da provedba ili izvršenje Odluke čini potporu, datum dodjele te potpore bio datum početne dodjele koristi podnositeljima zahtjeva u okviru programa EGO 24., što se dogodilo 2000. i 2002. te prema tome prije pristupanja Rumunjske Uniji. Prema tvrdnjama podnositelja zahtjeva najkasniji datum koji bi se mogao smatrati datumom dodjele je stupanje na snagu BIT-a na kojem je Odluka utemeljena, a on je stupio na snagu 2003.

(133) Komisija se ne slaže s podnositeljima zahtjeva i smatra da plaćanje naknade štete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva, bilo provedbom ili izvršenjem Odluke, čini novu potporu te se na njega primjenjuje cjeloviti mehanizam kontrole državnih potpora utvrđen u člancima 107. i 108. Ugovora. U skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije mora se smatrati da je potpora dodijeljena u trenutku kada je korisniku temeljem primjenjivih nacionalnih pravila dodijeljeno bezuvjetno pravo da je primi ([81]). Niti donošenjem EGO-a 24. dana 2. listopada 1998., niti određivanjem regije Ștei-Nucetu u okrugu Bihor kao regije u nepovoljnom položaju na razdoblje od 10 godina (počevši od 1. travnja 1999.), niti dodjelom potvrde o statusu trajnog ulagatelja trgovačkom društvu S.C. European Food S.A. (1. lipnja 2000.) i trgovačkom društvu S.C. Starmill S.R.L. i S.C. Multipack (17. svibnja 2002.) podnositeljima zahtjeva nije dodijeljeno bezuvjetno pravo da primaju olakšicu za sirovine do 1. travnja 2009. Upravo suprotno, pravo na tu olakšicu dobilo je tek trgovačko društvo prihvatljivo za potporu u okviru programa uspostavljenog EGO-om 24.:

— u okviru inicijalnog programa uspostavljenog EGO-om 24.: kada je agencija za regionalni razvoj odobrila dokumente trgovačkog društva o proizvodnji i prodaji iz kojih je bilo vidljivo da se dogodio uvoz sirovina namijenjenih za korištenje u unutarnjoj proizvodnji, iz čega je proisteklo pravo da se zatraži naknada plaćenih carina ([82]), te

— nakon što je olakšica za sirovine iz EGO-a 24. preoblikovana u izuzeće od plaćanja carina u okviru EGO-a 75.: kada je trgovačko društvo prihvatljivo za primanje potpore u okviru tog programa uvezlo sirovine za integraciju u unutarnju proizvodnju i od tijela granične kontrole zatražilo izuzeće na temelju ispravnih dokumenata.

(134) S obzirom na to da je program uspostavljen EGO-om 24., kako je izmijenjen EGO-om 75., ukinut 22. veljače 2005., nakon tog datuma nijedno trgovačko društvo nije moglo dobiti pravo na potporu temeljem nacionalnog regulatornog okvira za uvoz u Rumunjsku sirovina za integraciju u unutarnju proizvodnju. Prema tome, zahtjev podnositeljâ zahtjeva za naknadu štete od rumunjske države proizlazi samo iz Odluke u vezi s rumunjskim nacionalnim pravom kojim joj se daje pravna snaga u rumunjskom nacionalnom pravnom poretku. Budući da je Odluka donesena, a rizici provedeni ili izvršeni nakon što je Rumunjska pristupila Uniji, bezuvjetno pravo iz rumunjskog nacionalnog zakonodavstva da se primi naknada koju je dodijelio Sud, koje proizlazi iz ratifikacije Konvencije ICSID-a koja je ugrađena u nacionalni pravni poredak Rumunjske te je njome tako Odluci u rumunjskom nacionalnom pravnom poretku dodijeljena pravna snaga, dodijeljeno je podnositeljima zahtjeva tek nakon pristupanja Rumunjske Uniji.

([81]) Predmet C-129/12 *Magdeburger Mühlenwerke* EU:C:2013:200, točka 40.

([82]) Prijevod na engleski jezik inicijalnih odredaba kojima se predviđa olakšica za sirovine (koja je investicijski poticaj čije je ukidanje dovelo do toga da se u okviru Odluke podnositeljima zahtjeva dodijeli odšteta) može se naći u točki 148. Odluke. Prema tom prijevodu u članku 6. stavku 1. točki (b) stoji sljedeće „Privately held companies, Romanian legal entities, as well as small or family business, authorised pursuant to the Decree-Law no. 54/1990 concerning the organisation and operation of free initiative-based economic activities that are headquartered and conduct business within the disadvantaged region, will be granted the following advantages for their new investments in the these regions: […] refunds of customs duties on raw materials, spare parts and/or components necessary of achieving the investor's own production in that region. The refunds will be made based on the approval by the regional development agencies of the companies' production sales documents. The funds necessary for the refund of the customs duties will be provided to the Agency for Regional Development from the Regional development Fund. In case of unprivileged regions belonging to two or more administrative-territorial units, the funds necessary for the refund of the customs duties will be provided by the National Agency for Regional Development from the National Development Fund [the „**Raw Materials Incentive**" or „**Raw Materials Facility**"].

(135) U tom je smislu važno napomenuti da se Odlukom podnositeljima zahtjeva dodjeljuje naknada štete u iznosu koji odgovara prednostima predviđenim u okviru ukinute olakšice za sirovine iz programa EGO 24. od trenutka kada je taj zakon ukinut (22. veljače 2005.) do njegovog navodno predviđenog isteka (1. travnja 2009.). To razdoblje obuhvaća nešto više od 49 mjeseci, a tijekom većeg dijela tog razdoblja (27 mjeseci) Rumunjska je bila punopravna članica Unije na koju se izravno primjenjivala disciplina u pogledu državnih potpora utvrđena u Ugovoru. Osim toga, Odlukom je podnositeljima zahtjeva dodijeljena naknada za gubitak mogućnosti stvaranja zaliha šećera 2009. pod pretpostavkom da su povezani troškovi nastali u razdoblju od 31. ožujka 2009. do 1. srpnja 2010. Prema tome, ti navodni gubici nastali su u cijelosti nakon što je Rumunjska pristupila Uniji 2007. Naposljetku, Sud je dodijelio naknadu za gubitak dobiti, uzimajući u obzir da su gubici nastali u razdoblju od 1. siječnja 2005. do 31. kolovoza 2011. To razdoblje obuhvaća nešto više od 80 mjeseci, a tijekom većeg dijela tog razdoblja (56 mjeseci) Rumunjska je bila punopravna članica Unije na koju se izravno primjenjivala disciplina u pogledu državnih potpora utvrđena u Ugovoru.

(136) Naposljetku, program poticaja EGO 24. ne spominje se u Prilogu V. poglavlju 2. točki 1. Akta o pristupanju Rumunjske Uniji u kojem se detaljno navode mjere državne potpore koje će se smatrati postojećom potporom nakon pristupanja Rumunjske Uniji ([83]) ([84]).

(137) Činjenica da se u trenutku kada je Rumunjska navodno prekršila svoje obveze u okviru BIT-a ukidanjem programa potpore uspostavljenog u okviru EGO-a 24. ili kada su podnositelji zahtjeva pred Sudom iznijeli svoje zahtjeve u okviru BIT-a na Rumunjsku nisu primjenjivali ni Akt o pristupanju ni Ugovor nije bitna. Ni u jednom od ta dva trenutka podnositelji zahtjeva nisu dobili bezuvjetno pravo isplatu odštete koju im je dodijelio Sud, što je mjera koja se razmatra. Tek nakon što je Sud utvrdio da je došlo do kršenja članka 2. stavka 3. BIT-a donošenjem Odluke 11. prosinca 2013. u vezi s rumunjskim nacionalnim pravom kojim se Odluci daje pravna snaga u rumunjskom nacionalnom pravnom poretku, podnositelji zahtjeva primili su bezuvjetno pravo na tu odštetu koju su mogli provesti na štetu Rumunjske. Taj je datum bio nakon pristupanja Rumunjske Uniji.

(138) Prema tome, predmet podnositelja zahtjeva nije usporediv s odlukom Komisije u predmetu N 380/04 na koji se pozivaju. Predmet N 380/04 odnosio se na ugovor koji je 1997. sklopljen između trgovačkog društva Latvijas Gāze („LG”) i Latvije. Kada je nastao spor između LG-a i Latvije o obvezama potonje u okviru ugovora, u Stockholmu je pokrenut trgovački arbitražni postupak temeljem pravila UNCITRAL-a. Arbitražni sud uspostavljen za taj postupak odlučio je 19. lipnja 2003. da Latvija LG-u duguje odštetu za razdoblje od 10. siječnja 2001. do 10. ožujka 2003. Latvija nije postupila u skladu s arbitražnom odlukom prije pristupanja Uniji 1. svibnja 2004. te je predviđenu provedbu te mjere Komisiji priopćila nakon pristupanja. U svojoj odluci Komisija je primijetila da je obveza plaćanja odštete nastala na temelju ugovora iz 1997., da se odšteta koju je arbitražni sud dosudio u cijelosti odnosi na razdoblje prije pristupanja Latvije, te da je sama arbitražna odluka izdana prije pristupanja Latvije Uniji. Temeljem toga Komisija je zaključila da „plaćanje […] odštete koju je Sud dosudio […] predstavlja provedbu mjere koja se u potpunosti iskristalizirala prije pristupanja” i da se ne bi moglo smatrati da provedba arbitražne odluke iz 2003. čini „novu potporu”. Nadalje, i sama Odluka Komisije u predmetu N 380/04 upućuje na to da Komisija nije prejudicirala analizu mogućih budućih plaćanja iz ugovora koja su se odnosila na razdoblja nakon pristupanja, čime je odabrani pristup usko ograničen na konkretne činjenice koje je Latvija priopćila.

(139) Nasuprot tome, u aktualnom predmetu obveza u pogledu odštete proizlazi iz Odluke koja je donesena 2013., odšteta koju je Sud dosudio podnositeljima zahtjeva većim dijelom odnosi se na razdoblje nakon što je Rumunjska pristupila Uniji, a sama Odluka izdana je gotovo sedam godina nakon pristupanja Rumunjske Uniji. Naposljetku, odluka u predmetu N 380/04 od aktualnog predmeta najviše se razlikuje u činjenici da u prethodnom predmetu nije bilo naznaka da će provedbom ili izvršenjem arbitražne odluke iz 2003. LG-u biti dodijeljena nezakonita državna potpora koju je Latvija obećala dodijeliti kršeći svoje obveze u pogledu državnih potpora kao zemlja kandidatkinja koja pristupa Uniji.

([83]) Tri kategorije postojeće potpore spomenute u aktu o pristupanju su:
— mjere potpore koje su stupile na snagu prije 10. prosinca 1994.,
— mjere potpore navedene u Dodatku ovom Prilogu,
— mjere potpore koje je prije dana pristupanja ocijenilo tijelo nove države članice nadležno za nadzor nad državnim potporama i za koje je utvrdilo da su usklađene s pravnom stečevinom Unije te u vezi s kojima Komisija nije iznijela prigovor na temelju ozbiljne sumnje u usklađenost mjere sa zajedničkim tržištem, u skladu s postupkom utvrđenim u stavku 2.
Svaka odluka da se izvrši Odluka nije obuhvaćena nijednom od ove tri kategorije. Čak i da se smatra da se provedbom Odluke tek ponovno uspostavljaju prava podnositeljâ zahtjeva u skladu s EGO-om 24. kao da relevantni poticaji koji iz njega proizlaze nisu ukinuti prije njihova planiranog isteka, tu bi retroaktivnu ponovnu uspostavu još uvijek trebalo smatrati „novom potporom” od trenutka pristupanja Rumunjske Uniji.

([84]) Vidjeti i spojene predmete T-80/06 i T-182/09 *Budapesti Erömü* EU:T:2012:65, točku 54.

(140) Prema tome, Komisija smatra da plaćanje odštete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva čini novu potporu i da ta mjera može stupiti na snagu samo ako i nakon što je Komisija odobri temeljem pravila o državnoj potpori.

7.4 **Nezakonitost temeljem članka 108. stavka 3. Ugovora**

(141) Naknadu štete koju je Sud dosudio Rumunjska je već dijelom isplatila podnositeljima zahtjeva prebijanjem određenih poreznih dugova koje je jedan od podnositelja zahtjeva, S. C. European Food S.A., dugovao rumunjskoj državi. S obzirom na to da tu djelomičnu provedbu Odluke Rumunjska nije prijavila Komisiji, mjera je nezakonito stavljena na snagu, čime je prekršen članak 108. stavak 3. Ugovora. Svako daljnje plaćanje naknade štete koju je Sud dosudio, bilo provedbom ili izvršenjem Odluke, s kojim Komisija nije upoznata ili koje bi moglo uslijediti nakon donošenja ove Odluke, iz istih bi razloga predstavljalo kršenje obveze Rumunjske da ispunjava zahtjeve iz članka 108. stavka 3. Ugovora.

7.5 **Spojivost s unutarnjim tržištem**

(142) Na samom početku Komisija podsjeća da se prilikom ocjenjivanja spojivosti mjere s unutarnjim tržištem na temelju članka 107. stavaka 2. i 3. Ugovora teret dokazivanja prvenstveno stavlja na državu članicu ([85]). U tom kontekstu Komisija podsjeća da se mjera državne potpore ne može proglasiti spojivom s unutarnjim tržištem ako dovodi do neizbježnog kršenja drugih specifičnih odredaba ugovora ([86]). U ovome trenutku Rumunjska nije iznijela nikakve argumente kojima bi opravdala mjeru temeljem članka 107. stavaka 2. i 3. Ugovora. Usprkos tome i radi dovršenosti postupka Komisija smatra da je prikladno da na vlastitu inicijativu provede ocjenu spojivosti.

(143) Podnositelji zahtjeva smatraju da mjera čini spojivu regionalnu potporu. Na temelju članka 107. stavka 3. točke (a) i članka 107. stavka 3. točke (c) Ugovora Komisija može smatrati spojivom s unutarnjim tržištem državnu potporu za promicanje gospodarskog razvoja određenih područja Unije u nepovoljnom položaju. Uvjeti uz koje se potpora za promicanje regionalnog razvoja može smatrati spojivom s unutarnjim tržištem utvrđeni su u Smjernicama o regionalnoj državnoj potpori za razdoblje 2014.–2020. („RAG 2014."). U uvodnoj izjavi 188. tih Smjernica objašnjava se da se one primjenjuju na ocjenjivanje spojivosti svih regionalnih potpora koje se namjeravaju dodijeliti nakon 30. lipnja 2014. To znači da se regionalna potpora koja je dodijeljena nezakonito ili regionalna potpora koja se namjeravala dodijeliti prije 1. srpnja 2014. trebaju ocjenjivati u skladu sa Smjernicama o nacionalnoj regionalnoj potpori za razdoblje 2007.–2013. ([87]) („RAG 2007.").

(144) Kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 134., bezuvjetno pravo na potporu podnositeljima zahtjeva dodijeljeno je kada je Odluka izdana 11. prosinca 2013., u vezi s rumunjskim nacionalnim pravom kojim joj se daje pravna snaga u rumunjskom nacionalnom pravnom poretku, tj. prije stupanja na snagu RAG-a 2014. Prema tome, plaćanje odštete koju je Sud dosudio podnositeljima zahtjeva trebalo bi se ocjenjivati u okviru RAG-a 2007.

(145) U tim smjernicama Komisija utvrđuje da regionalna potpora kojoj je cilj smanjiti tekuće rashode poduzetnika čini potporu poslovanju te da je se neće smatrati spojivom s unutarnjim tržištem, osim ako je dodijeljena u iznimnim okolnostima da bi se riješili specifični problemi s kojima se suočavaju poduzetnici u regijama u nepovoljnom položaju koje su obuhvaćene člankom 107. stavkom 3. točkom (a) Ugovora. ([88])

(146) U aktualnom predmetu odšteta koju je podnositeljima zahtjeva dodijelio Sud odnosi se na gubitke koji su izravno povezani s ukidanjem poticaja iz EGO-a 24. i cilj joj je vratiti korisnika u položaju u kojem bi „najvjerojatnije" bio da nisu ukinuti poticaji iz EGO-a 24. U stvarnosti, provedbom odluke ponovno se uspostavlja situacija u kojoj bi podnositelji zahtjeva „najvjerojatnije" bili da Rumunjska nije ukinula EGO 24. Budući da su prednosti dodijeljene u okviru EGO-a 24. bile povezane sa stalnim troškovima podnositelja zahtjeva i nisu bile povezane s početnim ulaganjem, te prednosti čine potporu poslovanju. Prema tome, stavljanje korisnika u položaj u kojem bi bio da poticaji iz EGO-a 24. nisu ukinuti te stoga i odšteta za gubitke povezane s tim ukidanjem čine potporu poslovanju. Kako je objašnjeno u uvodnim izjavama 92. i dalje, plaćanjem odštete koju je podnositeljima zahtjeva dodijelio Sud u stvarnosti se retroaktivno smanjuju troškovi poslovanja koje su oni ostvarili u provedbi svoje gospodarske djelatnosti u redovnim tržišnim uvjetima.

([85]) Predmet T-68/03 *Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE* protiv Komisije EU:T:2007:253, točka 34.
([86]) Predmet C-225/91 *Matra protiv Komisije* EU:C:1993:239, točka 41.
([87]) Smjernice o nacionalnoj regionalnoj potpori za razdoblje 2007.–2013. (SL C 54, 4.3.2006., str. 13.).
([88]) RAG 2007., točka 76.

(147) U skladu s točkama 76., 77. i 79. RAG-a 2007. potpora poslovanju obično je zabranjena i može se dodijeliti samo iznimno u regijama iz članka 107. stavka 3. točke (a) uz uvjet da:

— je opravdana u pogledu svojega doprinosa regionalnom razvoju (ciljanom),

— su njezina priroda i razina razmjerne teškoćama koje nastoje ublažiti,

— je privremena i da se tijekom vremena smanjuje te bi ju trebalo postupno ukinuti kada predmetne regije ostvare stvarnu konvergenciju s bogatijim područjima EU-a,

— je u načelu dodijeljena u pogledu unaprijed definiranog skupa prihvatljivih izdataka ili troškova i da je ograničena na određeni dio tih troškova,

— se država članica obvezala da će poštovati pravila o detaljnom izvješćivanju kako su utvrđena u točki 83. RAG-a 2007.

(148) Gospodarske djelatnosti koje imaju koristi od provedbe Odluke smještene su u području koje je obuhvaćeno područjem primjene članka 107. stavka 3. točke (a) Ugovora kako je Komisija utvrdila u odluci o karti regionalne potpore za Rumunjsku za razdoblje 2007.–2013. ([89]) i za razdoblje 2014.–2020 ([90]).

(149) Međutim, Komisija ne vidjeti kako je plaćanje odštete koja je dodijeljena podnositeljima zahtjeva opravdano s obzirom na njegov doprinos regionalnom razvoju predmetnih područja. Potpora poslovanju proistekla iz tog plaćanja nije usmjerena na doprinos zajedničkom cilju pravednosti kako se zahtijeva člankom 107. stavkom 3. točkom (a) Ugovora, nego tek na naknadu štete korisniku za gubitke koje je pretrpio zbog ukidanja EGO-a 24. prije planiranog datuma njegova isteka. Rezultat je slobodan novac za podnositelje zahtjeva bez ikakvog pozitivnog utjecaja na razvoj regije.

(150) Nije dovoljno to što je gospodarska djelatnost smještena u „nekom području" da bi se pretpostavilo da je ta mjera razmjerna teškoćama koje se njome nastoje ublažiti, s obzirom na to da se najprije mora pokazati koje su te teškoće, a potom kako stvaraju prepreke razvoju predmetne regije. U nedostatku bilo kakvih dokaza Komisija nije mogla utvrditi specifične teškoće koje su se nastojale ublažiti tim mjerama potpore.

(151) Plaćanje naknade štete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva po svojoj je prirodi privremeno i nema nikakav učinak nakon završetka provedbe ili izvršenja Odluke. Međutim, nije ograničena na određeni dio unaprijed definiranih troškova, s obzirom na to da je ta naknada usmjerena na to da se osigura pokrivanje svih gubitaka koje su pretrpjeli podnositelji zahtjeva.

(152) S obzirom na prethodno navedene tvrdnje, Komisija smatra da plaćanje odštete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva nije u skladu s RAG-om 2007. te se stoga ne može proglasiti spojivim s unutarnjim tržištem. S obzirom na to da nijedan drugi temelj za utvrđivanje spojivosti nije primjenjiv, Komisija smatra da spojivost mjere potpore nije utvrđena.

7.6 **Zaključak o ocjeni mjere potpore**

(153) Iz prethodne analize vidljivo je da je plaćanje odštete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva jednako dodjeli nespojive nove potpore koja nije u skladu s Ugovorom. Komisija izražava žaljenje što je Rumunjska već djelomično platila tu odštetu prebijanjem poreznog duga koji je jedan od podnositelja zahtjeva, S.C. European Food S.A., dugovao rumunjskoj državi s dijelom te odštete, kao i mjerom koju je poduzeo sudski izvršitelj.

8. **POVRAT**

(154) U skladu s Ugovorom i utvrđenom sudskom praksom Suda Europske unije Komisija je nadležna donijeti odluku prema kojoj država članica mora ukinuti ili izmijeniti potporu u trenutku kada se utvrdi da je nespojiva s unutarnjim tržištem ([91]). U skladu s ustaljenom sudskom praksom Sud smatra da obveza države članice da ukine potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem ima za cilj ponovnu uspostavu prethodno postojećeg stanja ([92]). U tom kontekstu Sud je utvrdio da je taj cilj postignut onoga trenutka kada primatelj vrati iznose koji su mu dodijeljeni kao nezakonita potpora, pri čemu gubi pravo na pogodnost koju je uživao u odnosu

([89]) Odluka Komisije N 2/07, kratka obavijest u SL C 73, 30.3.2007., str. 15.
([90]) Odluka Komisije SA 38364, kratka obavijest u SL C 233, 18.7.2014., str. 1.
([91]) Predmet C-70/72 *Komisija protiv Njemačke* EU:C:1973:87, točka 13.
([92]) Spojeni predmeti C-278/92, C-279/92 i C-280/92 *Španjolska protiv Komisije* EU:C:1994:325, točka 75.

na svoje tržišne konkurente, te se ponovno uspostavlja situacija koja je postojala prije plaćanja potpore ([93]). Nastavno na sudsku praksu člankom 14. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 659/1999 predviđa se da „kada se u slučajevima nezakonite potpore donesu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere kako bi od korisnika povukla sredstva potpore. […]"

(155) Podnositelji zahtjeva tvrde da su imali legitimno očekivanje da su poticaji dodijeljeni u okviru EGO-a 24. bili zakoniti i da su mogli imati koristi od tih poticaja do njihovog isteka predviđenog za 1. travnja 2009. U tom smislu Komisija primjećuje da u članku 14. stavku 1. Uredbe (EZ) br. 659/1999 nadalje stoji da „Komisija ne smije zahtijevati povrat sredstava potpore ako bi to bilo u suprotnosti s općim načelima prava [Unije]". Sud Europske unije priznao je da načelo zaštite legitimnih očekivanja predstavlja takvo opće načelo prava Unije. Komisija, međutim, ne smatra da podnositelji zahtjeva mogu tvrditi da je postojalo takvo legitimno očekivanje.

(156) U skladu sa sudskom praksom Suda europske unije, osim u iznimnim okolnostima, poduzetnici kojima je dodijeljena potpora ne mogu imati legitimno očekivanje da je potpora zakonita osim ako je dodijeljena u skladu s postupkom utvrđenim u članku 108. stavku 3. Ugovora. U svojoj novijoj sudskoj praksi Sud Europske unije objavio je da u nedostatku dovoljno preciznih jamstava proisteklih iz pozitivne mjere koju poduzima Komisija koja je isključivo nadležna za odobravanje dodjele državnih potpora od strane država članica Unije, koja korisnika navodi da vjeruje da mjera ne čini državnu potporu, nikakve posebne okolnosti ne mogu jamčiti primjenu načela zaštite legitimnih očekivanja da bi se spriječio povrat ako ta mjera nije bila priopćena Komisiji ([94]). Doista, dugotrajna je sudska praksa da se ne može oslanjati na načelo zaštite legitimnih očekivanja ako postoje jasne odredbe prava Unije te da iz postupanja nacionalnog tijela odgovornog za primjenu prava Unije koje djeluje na način da krši to pravo ne mogu proisteći legitimna očekivanja na strani gospodarskog subjekta da će ostvariti korist od tretmana koji je u suprotnosti s tim pravom ([95]). Mora se pretpostaviti da je razboriti gospodarski subjekt sposoban odrediti je li se taj postupak slijedio ([96]).

(157) Komisija napominje da je u pogledu odštete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva, podnositeljima zahtjeva trebalo biti jasno čak i prije nego im je ta potpora dodijeljena donošenjem Odluke, u vezi s rumunjskim nacionalnim pravom kojim joj se daje pravna snaga u rumunjskom nacionalnom pravnom poretku, da Komisija smatra da uslijed plaćanja te odštete dolazi do nezakonite i nespojive državne potpore. To je stajalište 20. srpnja 2009. izričito priopćeno Sudu te preneseno podnositeljima zahtjeva.

(158) U pogledu tvrdnji podnositelja zahtjeva da su imali legitimna očekivanja da je EGO 24. zakonit i da će ostati na snazi do 1. travnja 2009., Komisija prije svega podsjeća da je plaćanje odštete koju je Sud dodijelio podnositeljima zahtjeva ono što čini temelj ove odluke, a ne EGO 24. Unatoč tome Komisija radi dovršenosti postupka dodaje da podnositelji zahtjeva ne mogu opravdano tvrditi da su imali legitimna očekivanje u pogledu valjanosti i postojanja tog programa do 1. travnja 2009. U pogledu tog programa Komisija je, a ne rumunjsko Vijeće za tržišno natjecanje, bila ta koja je temeljem Odluke br. 4/2000 o Vijeću za pridruživanje EU- a i Rumunjske i rumunjskog Zakona br. 143/1999 o državnoj potpori bila odgovorna za praćenje i odobravanje dodjele državne potpore prije pristupanja Rumunjske Uniji. Komisija u tom pogledu napominje da je EGO 24. priopćen rumunjskom Vijeću za tržišno natjecanje u svjetlu izmjena predviđenih u okviru EGO-a 75. te da je rumunjsko Vijeće za tržišno natjecanje svojom Odlukom br. 244/2000 od 15. svibnja 2000. utvrdilo da ti poticaji čine nespojivu državnu potporu. Tek nakon donošenja te odluke 1. lipnja 2000. trgovačko društvo S. C. European Food S.A. dobilo je svoj PIC zbog kojeg je postalo prihvatljivo za primanje državne potpore u okviru programa koji je utvrđen u EGO-u 24. kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 133. Međutim, to ne znači da je potpora dodijeljena tog datuma, kako je objašnjeno u uvodnoj izjavi 134.

(159) Iz toga slijedi da je u trenutku kada je trgovačkom društvu S.C. European Food S.A. dodijeljena nezakonita državna potpora temeljem EGO-a 24., što je u svakom slučaju nakon 1. srpnja 2000., ono je moralo biti u potpunosti svjesno odluke rumunjskog Vijeća za tržišno natjecanje od 15. svibnja 2000. da proglasi poticaje iz EGO-a 24. nespojivom državnom potporom. Osim toga, moralo je biti upoznato i s Europskim sporazumom koji je stupio na snagu 1. siječnja 1995. i rumunjskim Zakonom br. 143/1999 o državnoj potpori koji je stupio na snagu 1. siječnja 2000., u kojima se Rumunjskoj zabranjuje da dodjeljuje državnu potporu te rumunjskom Vijeću za tržišno natjecanje prenose ovlasti za odobravanje dodjele nove državne potpore. S obzirom na nedostatak takvog odobrenja od strane Vijeća za tržišno natjecanje te u skladu sa sudskom praksom Suda Europske unije koja se primjenjuje temeljem članaka 64. Europskog sporazuma iz 1995., članka 1. provedbenih pravila priloženih uz

([93]) Predmet C-75/97 *Belgija protiv Komisije* EU:C:1999:311, točke 64. i 65.
([94]) Predmet C-148/04 *Unicredito Italiano* EU:C:2005:774, točke 104. do 111.
([95]) Presuda u predmetu C-217/06 *Komisija protiv Italije* EU:C:2007:580, točka 23. i citirana sudska praksa.
([96]) Predmet C-5/89 *Komisija protiv Njemačke* EU:C:1990:320, točka 14.

Odluku br. 4/2000 Vijeća za pridruživanje EU i Rumunjske i *acquis communautairea*, S. C. European Food S.A. nikada nije mogla imati legitimna očekivanja da će poticaji koji su joj dodijeljeni temeljem EGO-a 24. činiti spojivu državu potporu, bez obzira na naknadne mjere koje je vlada Rumunjske poduzela nakon donošenja Odluke br. 244/2000. Ista se argumentacija očito može primijeniti i na Multipack i Starmill koji su svoje PIC-ove dobili tek 17. svibnja 2002., dvije godine nakon donošenja Odluke br. 244/2000. Prema tome, podnositelji zahtjeva ne mogu valjano tvrditi da su imali legitimna očekivanja da će program EGO 24. činiti zakonitu državnu potporu, što Komisija ne smatra relevantnim za potrebe ove Odluke.

(160) Prema tome, svako plaćanje odštete koju je podnositeljima zahtjeva dodijelio Sud Rumunjska mora povratiti s obzirom na to da to plaćanje čini nezakonitu i nespojivu državnu potporu. Budući da petorica podnositelja zahtjeva zajedno s drugim relevantnim trgovačkim društvima EFDG-a čine jedinstvenu gospodarsku jedinicu (vidjeti uvodnu izjavu 91.), petorica podnositelja zahtjeva i ostala relevantna trgovačka društva EFDG-a zajednički su odgovorna za povrat rumunjskoj državi državne potpore koju je primio bilo koji od njih. U skladu s člankom 14. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 659/1999 iznos potpore koji se treba povratiti u skladu s odlukom o povlačenju uključuje i kamatu po odgovarajućoj stopi koju odredi Komisija. Kamata se naplaćuje počevši od dana kada je nezakonita potpora stavljena na raspolaganje korisniku do dana povrata njezinog iznosa. U članku 14. stavku 3. Uredbe (EZ) br. 659/1999 predviđa se da povrat treba biti izvršen bez odlaganja i u skladu s postupcima propisanim u nacionalnom zakonodavstvu predmetne države članice, uz uvjet da omogućavaju žurnu i učinkovitu provedbu odluke Komisije. U tu svrhu i u slučaju pokretanja postupka pred domaćim sudom dotična država članica poduzima sve neophodne korake koji joj stoje na raspolaganju u okviru njezinog pravnog sustava, uključujući i privremene mjere, i ne dovodeći pri tom u pitanje pravo Unije.

(161) Komisija u tom smislu primjećuje da je Rumunjska već izvršila prijeboj u iznosu od 337 492 864 RON (oko 76 milijuna EUR ([97])) s porezom koji duguje jedan od podnositelja zahtjeva, S.C. European Food S.A. Komisija nadalje primjećuje da je 5. siječnja 2015. sudski izvršitelj zaplijenio 36 484 232 RON (oko 8,1 milijuna EUR ([98])) od rumunjskog Ministarstva financija i naknadno prenio 34 004 232 RON (oko 7,56 milijuna EUR) u podjednakim dijelovima na trojicu od petorice podnositelja zahtjeva te je zadržao ostatak kao naknadu za troškove izvršenja. U razdoblju od 5. veljače do 25. veljače 2015. sudski izvršitelj zaplijenio je dodatnih 9 197 482 RON (oko 2 milijuna EUR ([99]) s bankovnih računa Ministarstva financija. Osim toga, Komisija napominje da su rumunjska upravna tijela svojevoljno prenijela iznos od 472 788 675 RON (oko 106,5 milijuna EUR ([100])) (uključujući troškove sudskog izvršitelja od 6 028 608 RON) na blokirani račun na ime petorice podnositelja zahtjeva. Rumunjska mora povratiti te iznose kao i sva daljnja plaćanja podnositeljima zahtjeva proizašla iz Odluke, koja su se dogodila ili će se dogoditi. Prema tome, Komisija

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Plaćanje naknade štete koju je dosudio arbitražni sud uspostavljen pod okriljem Međunarodnog centra za rješavanje investicijskih sporova (ICSID) odlukom od 11. prosinca 2013. u predmetu br. ARB/05/20 *Micula a.o.* protiv Rumunjske ([101]) jedinstvenoj gospodarskoj jedinici u čijem su sastavu Viorel Micula, Ioan Micula, S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack, European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L. i West Leasing S.R.L čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora koja nije spojiva s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

1. Rumunjska neće isplatiti nikakvu nespojivu potporu iz članka 1. i izvršit će povrat svih nespojivih potpora iz članka 1. koje su već isplaćene jednom od subjekata u sastavu jedinstvene gospodarske jedinice koja ostvaruje korist od te potpore u postupku djelomične provedbe ili izvršenja arbitražne odluke od 11. prosinca 2013., kao i svih potpora isplaćenih bilo kojem od subjekata u sastavu jedinstvene gospodarske jedinice koja ostvaruje korist od te potpore u postupku daljnje provedbe arbitražne odluke od 11. prosinca 2013. s kojima Komisija nije bila upoznata ili koje su isplaćene nakon datuma ove Odluke.

2. Viorel Micula, Ioan Micula, S.C. European Food S.A., S.C. Starmill S.R.L., S.C. Multipack, European Drinks S.A., Rieni Drinks S.A., Scandic Distilleries S.A., Transilvania General Import-Export S.R.L. i West Leasing S.R.L zajednički su odgovorni za povrat državne potpore koju je primio jedan od njih.

([97]) Vidjeti bilješku 7.
([98]) Vidjeti bilješku 38.
([99]) Vidjeti bilješku 38.
([100]) Vidjeti bilješku 40.
([101]) Predmet ICSID br. ARB/05/20, *Ioan Micula, Viorel Micula, SC European Food SA, SC Starmill SRI, SC Multipack SRL protiv Rumunjske*, konačna odluka od 11. prosinca 2013.

3. Iznos koji treba vratiti je onaj proistekao iz provedbe ili izvršenja odluke od 11. prosinca 2013. (glavnica i kamate).

4. Na iznose za povrat obračunava se kamata od dana kada su ti iznosi stavljeni na raspolaganje korisnicima do njihovog stvarnog povrata.

5. Rumunjska će dostaviti točne datume kada je državna potpora stavljena na raspolaganje odnosnim korisnicima.

6. Obračunava se složena kamata u skladu s poglavljem V. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004 ([102]).

7. Rumunjska osigurava da se od dana donošenja ove Odluke ne izvršavaju daljnja plaćanja potpore iz članka 1.

Članak 3.

1. Povrat potpore iz članka 1. stupa na snagu odmah i odmah proizvodi učinak.

2. Rumunjska mora osigurati da se ova Odluka provede u roku od četiri mjeseca od dana njezine objave.

Članak 4.

1. U roku od dva mjeseca nakon objave ove Odluke Rumunjska ima obvezu podnijeti sljedeće informacije:

(a) ukupni iznos potpore koju je primio svaki subjekt iz članka 1. ove Odluke;

(b) detaljan opis već poduzetih i planiranih mjera kojima će se ispuniti uvjeti iz ove Odluke;

(c) dokumentaciju iz koje je vidljivo da je korisnicima naložen povrat potpore.

2. Rumunjska mora izvješćivati Komisiju o napretku nacionalnih mjera poduzetih radi provedbe ove Odluke do potpunog povrata potpore iz članka 1. Na jednostavan zahtjev Komisije dužna je odmah dostaviti informacije o već poduzetim i planiranim mjerama u svrhu ispunjavanja zahtjeva iz ove Odluke. Jednako tako, mora pružiti detaljne informacije o iznosima potpore i kamata za povrat koji su već naplaćeni od korisnika.

Članak 5.

Ova je Odluka upućena Rumunjskoj.

Sastavljeno u Bruxellesu 30. ožujka 2015.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije

([102]) Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ -u (SL L 140, 30.4.2004., str. 1.).